

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתָךְ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

תיקון הדעת הוא היכולת להסתכל על הזולת בעין טובה,
המאפשרת להתחבר איתו. מי שמסתכל על השני ב'עין שמאל'
נשאר לבד, עני ומסכן

[מתוך השיעור "מציל עני מחזק ממנו"]

מקץ תשפ"א

אי אפשר להגיע לבית הכנסת? הרשם לקבלת נפלאות בדוא"ל: itiel@pnimi.org.il

- 22** **חלומות פרעה**
זהב שלמה
יפי הפרות, גנות שר המשקים על יוסף
וסוד הזכרון של יוסף
- 26** **הסיפור החסידי**
רבי נתן מברסלב
מדרגות של אמת
- 28** **מענות ותשובות**
תשובות הרב לשואלים
איך לקבל את הטוב והסתכלות קדימה
- 29** **פאזל ד'תק"ט**
חוש הרגז
רזי ילמד אתנו על החוש המיוחד לחדש
טבת - חוש הרגז ואיך משתמשים בו
- 04** **תפסיק להיות עני!**
נקודה מעובדת
תיקון העניות על ידי תיקון המבט
על עצמי ועל זולתי
- 05** **"מציל עני מחזק ממנו"**
התוועדות י"ט בכסלו (ח"ב)
תיקון העני בדעת והעני בממון
בתורת הרב המגיד - בעל ההילולא
- 13** **"והם לא הכירו" - שרש יוסף הצדיק**
שמחת בית השואבה (ח"ה)
התבוננות בדמותו של יוסף הצדיק
וראיתו את המציאות כתלויה בו
- 17** **הצדיק המחיה**
נועם אלימלך
התבוננות בהופעת יוסף הצדיק
בכל העולמות ובכחו להמשיך שפע
לעליונים ולתחתונים

הגליון יוצא בשיתוף עמותת יהודים אוהבים יהודים

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צ'ץ אביחיל | מערכת: הרב יוסי פלאי, בעד יעקבי ואיתיאל גלעדי

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל קוראי **נפלאות** דבכל אתר ואתר. **שבת מקץ** עומדת בפתח, נושקת ל"זאת חנוכה", ואֵתה גליון [קצת קצר מהרגיל אך] מלא בכל טוב, עם המשך התוועדות י"ט כסלו, ביאור דמותו המופלאה של יוסף, ה"צדיק יסוד עולם", ועוד.

נפתח בחלק נוסף מהתוועדות י"ט בכסלו, העוסק ב**ביאור הרב המגיד** – בעל ההילולא של י"ט בכסלו – **לפסוק "מציל עני מחזק ממנו"**. בשיעור מתבארים דברי הרב המגיד על **שני סוגי עניים, עני בדעת ועני בממון**, על הגורמים לשני סוגי עניות אלה, ועל **הדרך לתקנם ע"י תיקון שתי העינים** – תיקון ההסתכלות החיובית על הזולת בעין ימין באופן שיאפשר לי להתחבר אליו ותיקון ההסתכלות על עצמי במבט של שפלות בעין שמאל, מתוכו אני מודה לה' על כל מתנת חינם שהוא נותן לי.

שני השיעורים הבאים מספקים **שתי נקודות מבט על דמותו של יוסף הצדיק**. השיעור הראשון, הקצר והמדהים, מסביר **ששרש ה'נרקיסיזם'** שרואים האחים ביוסף הצדיק נובע משרשו הגבוה בשעשועים העצמיים של ה' – **מבחינתו המציאות כולה מתחוללת בתוך עולמו הפנימי**, ודווקא לכן הוא יכול לתפקד בו מבלי לאבד את דבקותו בה'. גם ה**נועם אלימלך** שנלמד השבוע מייחס לצדיק מדרגות נפלאות, עד שאפשר לקרוא עליו "ואתה מחיה את כלם", והרב מספק רקע קבלי-יחב"די עמוק ורחב לדבריו הנפלאים. כמו שכתבנו, הגליון קצר מהרגיל (אילוצי חנוכה), **ואפשר להספיק הכל**. תהנו!

שבת שלום ומבורך,
המערכת

נקודה

מעובדת מתוך השיעור

תפסיק להיות עני!

טובה ומקרבת המגדילה את מעלותי, ולהסתכל על עצמו בעין שמאל, עין בקורתית המכירה בחסרונות, גורמת לענוה ודוחפת לשיפור. גם כאן, הצרות מתחילות כשהסדר מתהפך: כשמסתכלים על הזולת בעין שמאל, שמתמקדת בחסרונות שלו, לא מסוגלים להתחבר איתו והופכים ל"עני בדעת". דעת היא לשון חיבה, כמו "והאדם ידע את חוה אשתו", ואין עני ומסכן ממי שלא מסוגל להתחבר באמת לזולת ונשאר בבדידותו (תוך שהוא מלא בדמיונות כיצד כל אחד "חזק ממנו" ומבקש לנצלו ולהזיק לו). וכן, כשאדם מסתכל על עצמו בעין ימין, במקום לקחת אחריות, לתקן ולהתקדם הוא עסוק בהתפנקות, בהרגשת מסכנות ובתחושה שהעולם גוזל ממנו את מה שהיה ראוי לו לפי ערכו. הסגולה להפסיק להיות עני, בכל המובנים, היא תיקון המבט: ההסתכלות על הזולת בעין ימין מאפשרת להתקרב אליו, ללמוד ממנו ולהתחבר אליו – להיות עשיר בדעת, הלומד מכל אדם, המוקף חברים אהובים וזוכה לשיתופי פעולה תומכים ופוריים. ההסתכלות על עצמי בעין שמאל, בבקורת נוקבת, מאפשרת לא רק להסתפק במועט, אלא להפוך לעשיר כפשוטו – הקב"ה רק מחכה שנצא מתחושת ה'מגיע לי' ונפסיק לייחס לעצמנו את ההישגים ("כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה"), ומיד כשנזכור שממנו הכל והוא הנותן לנו כח לעשות חיל הוא ישפיע לנו שפע רב עד בלי די.

חז"ל אמרו כי "אין עני אלא בדעת", אך מהעוני בדעת משתלשלת גם עניות כפשוטה. שני העניים, העני בדעת והעני ברכוש, מוזכרים בפסוק "מציל עני מחזק ממנו ועני ואביון מגזלו". עני אותיות עין – העניות מתחילה מנקודת המבט על המציאות (הנובעת מהדעת המודעות הפנימית) ותיקונם תלוי בתיקון שתי העינים: כשהיה אדמו"ר הריי"צ בן ארבע הסביר לו אביו, אדמו"ר הרש"ב, כי האדם נברא עם שתי עינים כדי שבעין ימין, המקרבת והאהבת, יסתכל "על יהודי ועל הסידור", ובעין שמאל, המסתייגת והמצמצמת, יסתכל "על סוכריה ועל צעצוע". על עיני קדושה ועל יהודים אחרים יש להסתכל ב'עינים גדולות' – לראות את המעלות והמדרגות הרוחניות שטרם השגתי ולהשתוק להוסיף ולעלות בקודש תמיד. על עיני עולם הזה צריך להסתכל במבט הפוך – לראות מי שנמצא מתחתי ומתוך כך להיות "עשיר השמח בחלקו". מי שהופך את הסדר, מרוצה מעצמו בעיני רוחניות וחומד עוד ועוד עיני גשמיות, נהפך ל"עני בדעת", כי מי שאינו תאב לגדול נשאר קטן ודל, וגם עני בגשמיות, שהרי "אין אדם מת וחצי תאותו בידו". הבנה זו יש להפנים מהגיל הצעיר ביותר. אך יש פירוש נוסף ועמוק יותר, המתאים לגילאים בוגרים, בהם האדם עסוק בתדמיתו וביחסיו עם הסובבים אותו: האדם נברא עם שתי עינים כדי שיוכל להסתכל על הזולת בעין ימין, בעין

שיעור

התוועדות י"ט בכסלו (ח"ב)

"מציל עני מחזק ממנו"

קיצור מהלך השיעור

חלקה השני של התוועדות י"ט כסלו השנה הוקדש ל**מגיד ממעזריטש**, בעל ההילולא. כהקדמה לניגוניו הרחוב הרב בפירושו לפסוק "מציל עני מחזק ממנו ועני אביון מגזלו". המגיד מסביר שיש בפסוק שני עניים – **עני בדעת ועני כפשוטו** – והרב הסביר כיצד הסגולה לתיקונם היא תיקון **עין ימין ועין שמאל**. בהמשך הוסברו פירושיהם השונים של הרב המגיד ושל אדמו"ר הזקן, בעל ההילולא ובעל הגאולה, ל"**חזק ממנו**". הפרק מסיים בהסבר הרב המגיד ל"**מציל**" – גילוי הצלם (בפירושו החדשני, ההפוך מהרגיל, לסוד הצלם) וההתעוררות ב**תשובה מלמטה** בעקבותיו.

ניגון ותורה

כל שנה אנחנו שרים את שלשת הניגונים של המגיד, בעל ההילולא רבה של י"ט כסלו. יש ניגון שנמסר לנו על ידי חסידות ברסלב, יש ניגון שנמסר לנו על ידי בית רוז'ין, צאצאי המגיד, ויש גם ניגון שנמסר לנו במסורת רופשיץ. שלשה ניגונים מאד יפים ושמחים. כתוב שמתחברים לצדיק על ידי ניגון עוד יותר ממה שמתחברים אליו על ידי דברי התורה שלו, אבל צריך הכנה בדברי התורה. לכן, כדי להכין את עצמנו לשירים האלה, נקדים דבר תורה של הרב המגיד:

"כל עצמותי"

כתוב בתהלים "כל עצמותי תאמרנה הוי מי

כמוך מציל עני מחזק ממנו ועני אביון מגזלו"^א. קודם צריך להיות "כל עצמותי". על אחד מגדולי תלמידי הרבי המגיד, הרבי ר' אלימלך מליז'נסק, בעל הנועם אלימלך, כתוב^ב שהמלאכים בשמים היו רצים לראות אותו מזיז את האצבע. מכל תנועת אצבע היו מתפעלים בהפלגה רבה, מהדבקות שלו ומהיחודים שייחד את ה' על כל

נרשם ע"י איתאל גלעד. לא מוגה. התוועדות י"ט כסלו (ח"ב). מוצאי כ' כסלו תשפ"א – כפ"ח.

א תהלים לה, י.

ב ראה כתבי ר"י שו"ב מערכת הרבי ר' אלימלך אות יג (ומקורו, בשינוי קל, בשבחי הבעש"ט) ובמבחר שיעורי התבוננות חכ"ד עמ' 190.

תנועה ותנועה.

כך פרשו את הפסוק "כל עצמותי" – כל תנועת עצם, כל תנועת אצבע או כל אבר בגוף, אומרת "הוי' מי כמוך". "הוי'" הוא שם הרחמים – הכל ביטוי והבעה של רחמים אין סוף.³ הדבר הכי ניכר כשרוקדים, כמו כשרקדנו קצת קודם – כל העצמות משתתפות יחד בריקוד. גם בזכות הנגנים שלנו, "כל עצמותי תאמרנה הוי'" – רחמים אין סוף, המדה הכי עצמית של הקב"ה, שם הוי'. "כל עצמותי תאמרנה – הוי'", רחמים. כך מפרשים את החלק הראשון של הפסוק.

שני עינים

בכל אופן, הווארט של המגיד הולך על המשך הפסוק – "מציל עני מחזק ממנו ועני ואביון מגזלו". מהכפילות "מציל עני מחזק ממנו" ושוב "ועני ואביון מגזלו" הוא מדייק⁴ שיש כאן שני עינים. אם היה עני אחד, לא היה צריך להזכירו פעמיים. מי הם שני העינים? ישנו עני כפשוטו, עני ואביון, ש"תאב לכל

ג ראה גם לב לדעת מאמר "פרק בעבודת ה'" (ובעוד כאן הדגש על עבודת הצדיק – הרבי ר' אלימלך, בעל 'ספרן של צדיקים' – שם הדגש בפסוק הוא דווקא על עבודת התשובה, מתאים להמשך הפסוק, כפשוט וכמבואר לקמן בפנים).

ד אור תורה תהלים רכג (ועד"ז, בכמה שינויים – שנסמנו כאן בסוגריים – במגיד דבריו ליעקב לקו"א קמ):

מציל עני מחזק ממנו ועני ואביון מגזלו. קשה, עני עני למה לי. והענין, כי יש ב' מיני עינים. א' כמו שאמרו רז"ל אין עני אלא מתורה ומצות, והב' הוא כפשוטו. והא' אינו תואב בוודאי, כי יגעתי ומצאתי וכו'. והב' תואב, לכן נקרא אביון. ונודע כי אין בכל אחד [נ"א: בכל דבר רע] כח אלא בסיבת האדם. כי כח הוא בקדושה, ושם נפל בשבירה וזה סוד הידיו בדחילו ורחימו, [ועל ידי זה] מעלה אותיות החטא וד"ל. וזהו מחזק ממנו, ר"ל שהחזיק והכח הוא [ממנו] מסיבתו, והצלתו ע"י התשובה נרמזת במלת מציל, כי צדי"ק הוא המחבר העליון בין תרין רעין יו"ד ונו"ן, בסוד מטי ולא מטי, ובסוד דרכו של איש וכו'. וזה סוד צ"ל"ס, ר"ל המשכח מלמעלה על ידי מגדל הפורח באויר, ל"ס' סתומה, ובהמשכות ממטה למעלה צריך גם כן צדיק התחתון. וזה סוד מציל, ר"ל שהשב צריך ליראה ולהתקשרות הבורא, ועיקר התשובה הוא בלב, סוד עלמא דחירות סוד הלמ"ד, ועי"ז ניצול מחזק ממנו.

דבר"ה – חי בחוסר כל, ומתאבה לכל דבר שיתנו לו. אין לו פרוטה לפרוטה – זהו גם אחד מסימני עקבתא דמשיחא, "עד שתכלה פרוטה מן הכיס". את אותו אביון, אפילו שאין לו כלום, גם גוזלים – "ועני ואביון מגזלו". בכל אופן, זהו העני השני, הטפל.

העני העיקרי הוא הראשון בפסוק, "אין עני אלא בדעת"⁵ – עני שאין לו דעת אלקים, אין לו דעת ה', אין לו את הדעה שה' הוא הכל והכל הוא ה'. הוא חי שקוע בתוך הגשמיות, החומריות של העולם הזה, רחוק מה' (הפסוק שלנו כל ההתוועדות הוא "שלום שלום לרחוק ולקרוב"⁶ – זהו ה"רחוק"). המגיד מדגיש שהעני הזה אינו אביון, כי אם היה תאב למה שחסר לו – הוא היה משיג אותו, שהרי בעניני עבודת ה' יש בחירה חפשית ו"יגעתי ומצאתי תאמיני"⁷. ממילא, עיקר עונו של העני בדעת הוא בכך שכלל אינו יודע שהוא עני – אין הוא מודע למה שחסר לו.

על העני בדעת כתוב "מציל עני מחזק ממנו" – הוא מרגיש שיש אנשים חזקים ממני שעושקים אותי. את העני השני, ה"עני ואביון" כפשוטו, עני ברכוש, גוזלים.

תיקון שתי העינים

מי הם שני העינים האלה? הם בעצם שתי עינים – עני אותיות עין ושני עינים הם כנגד שתי העינים שלי. למה ה' ברא אותי עם שתי עינים? גם ווארט ידוע⁸: עין ימין בשביל

ה רש"י לדברים טו, ד (ובכ"ד).

ו סנהדרין צז, א: "אין בן דוד בא... עד שתכלה פרוטה מן הכיס".

ז ראה נדרים מא, א.

ח ישעיה נז, יט.

ט מגילה ו, ב.

י שני העינים הם עני בדעת ועני ברכוש (דעת רכוש משלימים ל'1000, כאשר ה'כנף' היא הוי'). אכן, העניות ברכוש משתלשלת מהעניות בדעת (כסדרם בפסוק, מעני בדעת לעני ברכוש), והרמז: רכוש בגימטריא מודעות (וראה עוד לקמן הערה יח).

יא ראה לקו"ד (לה"ק) ח"ה עמ' 1010 (וראה גם שיחת

עני בדעת הוא מי שלא מסוגל נפשית להתחבר. אם איני מסוגל להתחבר נדמה לי שכולם חזקים ממני ורוצים לקחת ממני, לעשוק אותי, להלחם איתי

השלילית על הזולת קיימת אצלו כטבע ראשון (טבע נוטריקון טביעת עין, כנודע). צריך לתקן את עין ימין – להסתכל טוב על כל אחד ואחד. אז אין יותר חזקים ממני (תיכף נאמר איך המגיד מסביר את הביטוי "חזק ממנו").

אתה רוצה שגם יהיה לך חשבון בנק, שיהיה לך כסף? הסגולה לכך היא לרפאות- לחזק את עין שמאל, להכיר את השפלות שלי, לדעת שלא מגיע לי כלום. אם אתה יודע טוב שלא מגיע לך שום דבר, עין שמאל המתוקנת, תזכה גם שלא יגולו ממך לפי הדמיון שלך, ובאמת יהיה לך.

שוב, זהו תיקון שתי העיניים: תיקון הדעת הוא להסתכל טוב בעין ימין על החבר, ו"כל ישראל חברים". תיקון המצב הכלכלי שלך, בפשטות, הוא דווקא על ידי שתדע טוב-טוב שבאמת לא מגיע לי כלום, אין לי שום זכות והכל מתנה מהשמים. אז ה' יתן לך – הוא רק מחכה שתכיר שבא ממנו, "כי ממך הכל ומידך נתנו לך"¹. אלה שתי העיניים, שני העניים².

"לרחוק ולקרוב" בתיקון העיניים

גם הסוד של תיקון העיניים קשור לפסוק העיקרי שלנו היום, "שלום שלום לרחוק ולקרוב", שהרי הראיה של שתי העיניים היא המאפשרת למח לתפוס את יחסי הקירוב והריחוק (פרופורציה):

בחז"ל יש שני פירושים הפוכים מי הקרוב ומי הרחוק³, שבאים לידי ביטוי גם כאן. מחד,

להסתכל טוב על היהודי השני, תמיד ללמד זכות, "טוב עין הוא יברך"⁴. חז"ל דורשים "טוב עין הוא יברך"⁵, הוא מקור של ברכה, כפי שנאמר לאברהם אבינו שהוא מקור הברכות, "והיה ברכה"⁶ – יש בכחך לברך את מי שאתה רוצה לברך, ובעצם אתה רוצה לברך את כל היהודים, כל הנשמות הקדושות. מהי עין שמאל? בקורת עצמית. להסתכל על עצמי ולראות את כל הפגמים

שיש בי, עד כמה אני צריך להטהר ולהשתפר. במלים אחרות, עין שמאל מיועדת לראות את הלא-טוב בי ועין ימין לראות את הטוב בשני, בחבר, "כל ישראל חברים"⁷ ולכל אחד יש נקודה טובה. עיקר העניות בדעת היא לא לראות את הטוב בשני.

מכאן אפשר להבין שתי סגולות, להנצל משתי הבחינות של העוני:

דעת היא לשון חיבור, "והאדם ידע את חוה אשתו"⁸, לשון זיווג. "כל ישראל חברים", כולנו מחוברים, הרחוקים והקרובים, כולנו אחד – "שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר הוי' ורפאתיו [בלשון יחיד]". עיקר הדעת, חוץ מלדעת שה' הוא אחד יחיד ומיוחד ואין עוד מלבדו, הוא להתחבר לשני – השלום בפועל. עני בדעת הוא מי שלא מסוגל נפשית להתחבר. אם איני מסוגל להתחבר נדמה לי שכולם חזקים ממני ורוצים לקחת ממני, לעשוק אותי, להלחם איתי. כפי שהוסבר, העני בדעת אינו מרגיש את חסרונו – הוא לא מרגיש בעינו הרעה, כי ההסתכלות

ליל שמח"ת תרצ"א עמ' 158); שיחת כ' מנחם-אב תשכ"ט הערה 161.

יב משלי כב, ט.

יג סוטה לח, ב.

יד תנחומא נשא ט (הובא ברש"י על בראשית יב, ב): "הברכות מסורות לך שנאמר 'והיה ברכה'".

טו מדרש תהלים פקכ"ב.

טז בראשית ד, א.

יז דברי הימים א כט, יד.

יח אכן, כפי שהתבאר בהערה י, העני ברכוש (פגם עין שמאל) משתלשל מהעני בדעת (פגם עין ימין), ותכלית התיקון היא "לאכלל שמאלא בימינא" (זהר ח"ב כז, א) – לכלול הכל בברכת "טוב עין הוא יברך", ממנה נמשך שפע ברוחניות וגם בגשמיות.

יט סנהדרין צט, א.

יש עוד פתגם על בריאת האדם בשתי עינים¹³, שגם מתאים כאן מאד: כשהרבי הרי"צ היה בן ארבע אביו, הרבי הרש"ב, הסביר לו שבעין ימין יש להסתכל על יהודי ועל סידור ובעין שמאל יש להסתכל על צעצוע ועל ממתק¹⁴. לענינו, אפשר לקשור זאת גם לפתגם הידוע¹⁵ שברוחניות על האדם למדוד את עצמו ביחס למי שמעליו, ולשאוף לעוד, ובגשמיות עליו למדוד את עצמו ביחס למי שמתחתיו להסתפק במועט ולהיות שמח בחלקו. כלומר, על העני בדעת – שאינו יודע מה שחסר לו – להסתכל בחבה ובמשיכה על המעלות הרוחניות שמעליו (בקדושה בכלל וביהודי אחר בפרט) ולשאוף ליותר. לעומתו, על ה"עני ואביון" כפשוטו להסתכל על מי שמתחתיו ולהפוך ל"איזהו עשיר? השמח בחלקו"¹⁶. בכל זאת, העדפנו את הסגולות שנגזרות מהפתגם הראשון, כי שאיפה רוחנית בלי התחברות לזולת תהפוך בעצמה

בפנים), מתבטא גם ב'מידת' הרע, ולשלמות הענין נביא כאן נקודה משיעור ו' שבת ע"ו:

כתב הבעש"ט (כש"ט מהדרת קה"ת אות שצח):

"הנה ה' רוכב על עב קל" (ישעיה י"ט), פירוש הנה ה' רוכב על אותו האדם שעשה איזה עבירה והיא עבה וחמורה בעיניו אף שהיא קלה בעצם.

יש אדם שעושה מעשה "קל", עבירה קלה, והיא נחשבת בעיניו כענין "עב", כמשהו חמור וקשה, ועל אדם כזה ה' רוכב (וראה ב"מקור מים חיים" לבעש"ט עה"ת שמיני ג). חשוב להדגיש כי האמור הוא ביחס האדם לעצמו, שהרי אפשר לפרש גם הפוך – ואולי אפילו מתאים יותר לפי סדר הפסוק – ש"עב קל" הוא מי שגם ענין חמור ועב הוא בעיניו קל וטפל. באופן הזה צריכים להסתכל על חטאיו של הזולת ולדון אותו לכף זכות, עד שגם מעשה "עב" שלו נתפס בעיניו כמעשה "קל" (בהנחה שהוא כתינוק שנשבה והמעשים החמורים שלו הם באמת קלים הרבה יותר מהמעשים הקלים לכאורה שלי). על כך כתוב שהאדם נברא עם שתי עינים – עין שמאל, הבקורתית, כדי לבקר את עצמו כך שכל דבר "קל" נראה בעיניו "עב", ועין ימין, הדנה לכף זכות, כדי להסתכל על הזולת ולראות גם את הדבר הכי "עב" כדבר "קל" וטפל.

כד על היחס והזיקה בין הפתגמים ראה התוועדות ב' ניסן ע"ה.

כה שיחת שמח"ת תרצ"א (סה"ש תרצ"א עמ' 158; לקו"ד – מהדרת לשה"ק – ח"ה עמ' 1010 וראה לקו"ש ח"ב עמ' 596).

כו לוח "היום יום" כד חשון. ראה גם שם ל סיון.

כז אבות פ"ד מ"א.

"אדם קרוב אצל עצמו"¹⁷ ואילו הזולת הוא הרחוק, כך ש"לרחוק ולקרוב" היינו עין ימין (בה יש להביט על הזולת הרחוק) ועין שמאל (בה יש להביט על עצמי הקרוב). מאידך, ימין ושמאל הן גופא תנועות של קירוב ("ימין מקרבת") וריחוק ("שמאל דוחה"), וממילא "לרחוק ולקרוב" היינו הסדר של "שמאל דוחה [כלפי עצמי, בעין שמאל] וימין מקרבת [כלפי הזולת, בעין ימין]"¹⁸. כלומר, בטבע הראשון, הלא-מתוקן, העני בדעת מסתכל על זולתו (הרחוק) בעין שמאל (המרחיקה), בתנועה של הרחקה ושלילה, והעני כפשוטו ("עני ואביון") מסתכל על עצמו (הקרוב) בעין ימין (המקרבת), כשהוא מקרב את ישותו ומרגיש עד כמה הוא מסכן ואומלל. ב"שלוש שלום לרחוק ולקרוב אמר הוי' ורפאתיו" צריך לרפא את המבט על ידי היפוכו – לקרב את הרחוקים (כלומר, להסתכל בעין ימין המקרבת על הזולת-הרחוק) ולהרחיק את הקרובים (כלומר, להסתכל בעין שמאל המרחיקה על עצמי-הקרוב ובכך להרחיק את ישותי ולפעול שפלות מתוקנת)¹⁹.

[וכהמשך להערה על הפרופורציה שנוצרת מיחס נכון בין העינים, נעיד כי תיקון העינים – ראית הטוב בזולת בעין ימין והרע בעצמי בעין שמאל – יוצר גם תמונת עולם כללית חיובית יותר: בהנחה שלעינים נראה שיש 'שויון' בין ראית הטוב בעין ימין לראית הרע בעין שמאל, ההכרה שהטוב הוא רחוק (בזולת) והרע הוא קרוב (בעצמי) 'מתרגמת' את תמונת העולם השווה במח לידיעה שהרע קטן ממה שהוא נראה (והוא נראה גדול רק כי הוא קרוב) והטוב גדול ממה שהוא נראה (והוא נראה קטן רק כי הוא רחוק), וממילא יש בעולם יותר טוב מאשר רע (וכמובן, בהסתכלות הראשונית, הלא-מתוקנת, המצב הפוך, ודוק)²⁰.

כ יבמות כה, ב (ובכ"ד).

כא סוטה מז, א.

כב וראה קידושין עא, א.

כג השינוי היחסי, תוך היפוך הקרוב והרחוק (כמבואר

טו"ר דנוגה וכמ"ש ותחלימיני ותחייני"ל). זהו נס שהנשמות דתיקון יכולות להתמודד עם הנשמות דתהו, כמו בחנוכה – "מסרת גבורים ביד חלשים"לא. היונים באמת גיבורים, כי הם נשמות של אורות דתהו, מעולם התהו – הם חזקים בעצם. בקבלה זהו שם סג, שיותר חזק משם מה, שם התיקון. מסירת ה' את הגבורים ביד החלשים היא נס גלוי, נס ממש. אדמו"ר הזקן אומר שהוא באמת "חזק ממנו" והמגיד אומר שאינו חזק ממנו באמת, אלא רק "ממנו" – כל החוזק שלו בא מהעני עצמו.

שני שלבים בתיקון

איך אפשר ליישב את שני הפירושים, ההפוכים לכאורה? על ידי ווארט שלישי: כתוב "חיל בלע ויקאנו"לב – ראשי תבות **חבו**, שם קדוש בקבלה, ששייך לתיקון הברית^ג (וגם שייך לחסידות חב"ד – **חבו** ר"ת "חכמה בינה ודעת", כמבואר^ד בכוונת ברכת "אתה חונן לאדם דעת..."). מכוונים אותו בתפלה בברכת "מקבץ נדחי עמו ישראל" במלים "[וקבצנו] יחד מארבע כנפות [הארץ לארצנו]" כדי להחזיר את הניצוצות שהלכו לאיבוד, "לא יחד ממנו נדח"לה, לקרב גם נשמות הרחוקים. הפסוק השלם, "חיל בלע ויקאנו מבטנו ירשנו אל", מתייחס לשני סוגי ניצוצות שצריך לברר: "חיל בלע" היינו החיל-החוזק מה שהקליפה בלעה ממני, אני אשם ביניקת החיצונים. צריך להוציא את בלעו מפיו, שיקיא את מה שבלע. אבל "מבטנו וגו'" מתייחס לאורות העצמיים, התוקף העצמי שלו, האורות המקוריים, שלכתחילה הוא חזק ממנו – זו ה"בטן" שלו (ה"אני" שלו, **בטן** בגימטריא **אני**),

למקור של גאווה וגסות (התמקדות האדם בעצמו, כשכל שאיפה רוחנית לכאורה כולה 'פאר-זיך') וכי הרבי רצה שבדור שלנו כל יהודי יהיה גם עשיר כפשוטו^כ (ולא רק "שמח בחלקו"), ולכן נדרשת סגולת הבקורת העצמית.

שני פירושי "חזק ממנו"

מה המגיד אומר? אחרי שהוא מסביר שיש כאן שני עניים, הוא אומר עוד שני דברים: קודם כל, הוא מסביר את הביטוי "חזק ממנו". הוא אומר שמי שלוחם בי וחזק ממני בעצם הוא מקבל את הכח והחוזק שלו ממני עצמי. "חזק ממנו" – הוא חזק ממנו בעצמו. העני בדעת לא מכיר שמי ש"חזק ממנו" הוא חזק משום שאני מסתכל עליו לא טוב, ובכלל, את הכח שלו להלחם בי ולהתנגד אלי הוא יונק מהלא-טוב שלי. עליו כתוב "מציל עני מחזק ממנו" – הקב"ה מציל את ה"עני" מה"חזק ממנו" שיונק ממנו את כחו (תיכף נראה את סוד המלה "מציל" לפי המגיד). בחרנו להתבונן בפסוק הזה, משום שיש עליו פירוש גם מהרב המגיד, בעל ההילולא של היום, וגם מאדמו"ר הזקן, בעל הגאולה של היום. אדמו"ר הזקן מביא^כ את פירוש המגיד, אך הוא מוסיף פירוש נוסף (ואומר שהוא קרוב יותר לפשט) – אלה שני פירושים שונים ואפילו הפוכים. המגיד אומר שהחוזק של ה"חזק ממנו" בא מאותו "עני" – הוא נותן כח וחוזק ל"מתנגד" שלו. זו בעיה שלו, הוא אשם. אבל אדמו"ר הזקן אומר שה"חזק ממנו" הוא מעולם התהו, החזק יותר מעולם התיקון. יש נשמות של עולם התיקון ונשמות של עולם התהו, והנשמות דתהו באמת חזקות יותר מהנשמות דתיקון (והראיה: "שהרי נה"א מקבלת תוס' מחמת בירור' דעה"ד

ל בסוף המאמר שם עמ' מד.
לא נוסח "על הנסים".

לב איוב כ, טו.

לג פע"ח שער העמידה פי"ט.

לד קהלת יעקב ערך חב"ו (ובכ"ד).

לה ע"פ שמואל'ב ביד, יד.

כח שיחת ב' אד"ר תשנ"ב (ובכ"ד).

כט מאמרי אדה"ז כתובים ח"א ד"ה "מציל עני" (ושם נתבאר באריכות ענין החלום. ראה שיעור ו' כסלו פ"א הנדפס בגליון פרשת יוצא פ"א).

מזל לישראל^{מא} שמזכיר לנו הבעל שם טוב ("דע מאין באת^{מב}"). המגיד אומר שצלם הוא אור מלמעלה, אתערותא דלעילא כדי לעורר אתערותא דלתתא, ו"מציל" היינו כאשר ה"צלם" שלי באמת מעורר אצלי משהו מלמטה (ההמשכה מלמעלה והעליה מלמטה, "אור ישר" ו"אור חוזר", הן קוי הימין והשמאל, תיקון שני העניינים הנ"ל^{מג}). אם שרש הנשמה שלי פועל עלי – הוא מציל אותי בדרך מלמטה למעלה, מוציא אותי מן המיצה, "מן המצר קראתי יה ענני במרחב יה^{מה}, מוציא אותי למרחב. בארבעה לשונות של גאולה^{מו} השני הוא "והצלתי", כנגד הכוס השניה בליל הסדר^{מז}, עליה קוראים את כל סיפור יציאת מצרים ("מגיד") ומקיימים את מצות "והגדת לבנך^{מח} – ה"מציל" הוא עיקר הכח לצאת ממצרים^{מט} (בהקבלה לאותיות שם הוי' ב"ה" "והצלתי" כנגד ה"ז שבשם, תחום מדות הלב, בו עיקר מלחמת היצרים והצורך בהצלת העני מחזק ממנו וכו').

בדרך כלל מסבירים בקבלה^{נא} שאותיות צלם – צ'לם – הן מלמטה למעלה. ה"צ הוא הנר"ג, ה"ל היא המקיף הקרוב, החיה, וה"ם

מא בעש"ט עה"ת לך אות כו; ע"פ שבת קנו, א.
מב אבות פ"ג מ"א.

מג כפי שהתבאר באריכות בחלק הקודם של ההתוועדות (נדפס בגליון שבוע שעבר).

מד אף על פי שהמלה "מציל" כתובה בפירוש בסמוך לעני הראשון, העני בדעת, היא מתייחסת לשניהם (שעל כן אין היא נכפלת) ועיקרה תנועת העליה ממטה למעלה, כמבואר בפנים (ואפשר לומר שלפי הפירוש הרגיל בקבלה, ש"צלם הוא מלמטה מלמעלה – וראה באריכות גם בד"ה "מציל עני מחוק ממנו" לר"ה מפארטש – הרי שה"מציל" יהיה מלמעלה למטה, בקו הימין, ודוק).

מה תהלים קיח, ה.

מו שמות ו, וז.

מז בראשית רבה פח, ה. ירושלמי פסחים פ"ו ה"א.

מח שמות יג, ח.

מט וכפי שהתבאר באריכות בחלקה הראשון של ההתוועדות (התפרסם בגליון שבוע שעבר) על הכח של זכרון יציאת מצרים להביא גאולה.

נ ראה באורך סוד הוי' לראיון שער טז (ובכ"ד).

נא קונטרס חסדי דוד את ב. ובכ"מ.

שצריך לרשת. יעקב צריך לרשת את עשו, את ה"ידים ידי עשו"^{לז}. קודם^{לז} דברנו על "הקל קול יעקב" אבל "הידיים ידי עשו" – ידים הם תוקף, חוזק. אנחנו צריכים לקבל אותו תוקף ממנו. כך מסבירים^{לח} את שני חלקי הפסוק. אם כן, יש מה שהוא "חזק ממנו", שמקבל ממני, כפירוש המגיד, ויש בחינה של "חזק ממנו" באמת, כמו "מסרת גבורים ביד חלשים", שצריך לרשת אותו. שוב, הוא צריך להקיא מה שהוא בלע ממני וצריך לרשת את הכח העצמי שלו. לפי הסדר, קודם "חיל בלע ויקאנו" ואחר כך "מבטנו ידְשנו אל", כמו הסדר שלנו – בתחלה המגיד ואחריו אדמו"ר הזקן. קודם צריך לדעת שאני אשם, בא ממני, נתתי יניקה לחיצונים, ואחר כך יכול לבוא אדמו"ר הזקן ולומר יותר פשט – הוא חזק ממני בטבע. הכל הולך על אותו עני בדעת, הפגם בעין ימין, והתיקון הוא להסתכל טוב על כל יהודי, "טוב עין יבדך", ולדעת אותו, להתחבר אליו, להזדווג איתו.

"הציל" בכח הצלם

איך ה' מציל? נאמר זאת בקיצור:

המגיד, בעל ההילולא של היום, אומר ש"מציל" אותיות צלם^{לט} עם תוספת י. הצלם הוא המזל (ז"צ מתחלפות באותיות השיניים^מ ובאלב"ם, וממילא מזל מתחלף בצלם), ה"אין

לו בראשית כז, כב.

לז ח"א של ההתוועדות – פורסם בחוברת שבוע שעבר. לח לקומ"ת ח (ג' ו"ב).

לט השער העיקרי ב"מציל" ובי"צלם הוא צל (סוד "הוי' צלך") והחילוק הוא האם ה"מ בתחלה או בסוף, על דרך "אין בטובה למעלה מענג ואין ברעה למטה מנגע" (ספר יצירה פ"ב מ"ד), כשהאות ע מופיעה לפני או אחרי שער נג (ואם נפרש כדרכנו לעיל, השאלה היא האם ה"ע בתחלה, כעין טובה, והי"ג היינו "וארח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום", או שה"ע בסוף, כעין רעה, והי"ג הופך לנגע, ואכמ"ל).

מ באותיות השיניים, זססרץ, צלם מתחלף גם בי"שלם – גילוי הצלם הינו גילוי השלמות העצמית, "כל עצמותי", שהוא סוד תיקון הברית (תורת שלום שיחת כ"א כסלו תער"ג – הובא ונתבאר בארוכה ב"נפלאות" השתא). בכח גילוי הצלם – הארה מהתיקון העתידי – ניתן לבוא לתשובה משמחה (כדלקמן בפנים). וראה עוד לקמן הערה נח.

בדרך כלל מסבירים בקבלה שאותיות צלם - צלם - הן מלמטה למעלה. החידוש העיקרי כאן שהמגיד מסביר בדיוק ההיפך

המלה מציל. התכל'ס של המלה מציל היא להגיע ל-ל, ה"מגדל הפורח באויר" כנ"ל. זו עליה מהמלכות (והדינים שבה) עד לשרש קו השמאל (הקו העולה מלמטה למעלה, כנ"ל) בבינה, להמיתק את הדינים בשרשם על ידי תשובה עילאה משמחה, התשובה השייכת לפנימיות אמא.

כל האריכות הזו של אותיות הקבלה היא לומר שבשביל "מציל עני מחזק ממנו" צריך להגיע לתשובה, כמו שפוסק הרמב"ם "סוף ישראל בסוף גלותן לעשות תשובה ומיד הן נגאלין"¹³. עושים תשובה ונגאלים, אבל בשביל לעשות תשובה צריך את ה-מ וה-צ (הולך יחד), וה-ל, שהיא עבודה שלי בהשראת גילוי הצלם, שרש הנשמה, שבא מלמעלה. אז "מציל עני מחזק ממנו"¹⁴.

זו, בקיצור, תורה של בעל ההילולא של היום. זהו חומר למחשבה תוך כדי שנגנן את ניגוני המגיד.

"לרחוק ולקרוב" בעוה"ז ובעוה"ב

לפני שנשמע אותם אנחנו רוצים להזכיר שנעדר מאתנו אחד החברים הכי קרובים, שכל שנה ושנה נמצא אתנו, ושר במיוחד את הניגון של המגיד במסורת ברסלב עמו נתחיל – דדי בן עמי, ע"ה. יש הרבה מה לספר עליו, לספר

13 רמב"ם, הלכות תשובה פ"ד ה"ה.

14 נח "המציל עני" בא בהמשך ל"כל עצמותי" – הצלת העני היא באמצעות גילוי נקודת העצם היהודית, הצלם השלם (וכנ"ל הערה מ). והרמז: "מציל עני" אותיות עצם נילי (ר"ת "נצח ישראל לא ישקר", נקודת האמת השלמה והעצמית שבישראל), בגימטריא ש (בחלוקה של "שלם וחצי" – ר"ק, עצם נילי – שהיא גופא סוד היחס בין ה"צלם", גילוי השלמות, וה"מציל", העליה של ה'חצי' החסר מלמטה), "אתא דאבהן" המאחדת את שלשת הקוים (ההמשכה מלמעלה למטה בקו הימין, ההעלאה מלמטה למעלה בקו השמאל וההתאחדות שלהם בקו האמצעי, בו מתגלה השלמות העצמית), וד"ל.

הסתומה מקיף רחוק, יחידה. אבל החידוש העיקרי כאן שהמגיד מסביר בדיוק ההיפך:

כתוב שסופר שכותב את האות צ בספר תורה, בתפילין או במזוזה מכוון שהיא מורכבת מ-י שמתחברת עם נ. זהו סוד ה-צ – זיווג של י ו-נ, אבא ואמא עילאין. י היא אבא, חכמה, הברקה, גילוי של אחד האמת,

ו-נ רומזת ל-נ שערי בינה. אחד כך מגיעים ל-ל, שחז"ל מכנים אותה "מגדל הפורח באויר"¹⁵, שמזכיר את הפסוק בתחלת התורה – "ורוח אלהים מרחפת על פני המים"¹⁶, חז"ל דורשים "זו רוחו של מלך המשיח"¹⁷, ומפרשים ש"מים" היינו תשובה, "על" היינו על ידי – על ידי תשובה בא משיח. בקבלה וחסידות האות ל היא אות של תשובה, אמא, מגדל הפורח באויר. כך מסביר המגיד, שמיחוד ה-צ באה ה-ל, התשובה של אמא, ואחר כך נמשכת למלכות שהיא ה-ם. הכל בדרך המשכה מלמעלה למטה – מיחוד או"א בתוך אבא, ה"י וה-נ של הצדיק, מתגלה התשובה שהיא ה-ל, ה"מגדל הפורח באויר", ונמשכת ל-ם, המלכות. זו אתערותא דלעילא. אבל "מציל" היינו שמשפיע עלי: מתחיל מה-מ, שהיא יראת שמים, מלכות, כפי שמסביר משם עולה ל-צ, ה"צדיק יסוד עולם"¹⁸, ספירת היסוד – שהיא גם ההתקשרות שלי לצדיק. הצדיק העליון, באותיות של קבלה, נקרא גם "יסוד אבא ארוך ומסתיים ביסוד ז"א"¹⁹ – זהו סוד ה"י (המשכה מחכמה, י, ליסוד, צ) של

15 נב חגיגה טו, ב; סנהדרין קו, ב ורש"י שם; זהר ח"ב צא, א; זהר חדש שה"ש (צא, א); עמק המלך ש"א (שנשוני המלך) פל"ט. ראה גם ספר הערכים חב"ד אות למד עמ' 135 ואילך.

16 נג בראשית א, ב.

17 נד בראשית רבה ב, ד; זהר ח"א קצב, ב.

18 נה משלי י, כה.

19 נו ע"ח שער הכללים פ"י; של"א (פרצופי ז'ו"ן) פ"ג. ובכ"מ.

יציאת מצרים^ס, יציאה מן המיצר, ואזי נעשים כולנו אחד ממש – אין שום מרחק בינינו. מצד זה, מי שבעולם האמת דווקא הוא הקרוב, הוא הכי קרוב אלינו כאן.

לפי הפירוש הזה, צריך להתחיל מאלה שיושבים סביב השלחן, הרחוקים, אבל צריך לדעת שיש את הקרובים. יש פה אחד מהכי קרובים בחיים שלו, שעכשיו הוא כאילו רחוק אבל הוא באמת קרוב מאד, נמצא אתנו ממש. היות שבשבילנו זהו קטע מרגש, נראה ונשמע בשידור קטע מהתוועדות י"ט כסלו לפני שמונה שנים, שרוב האנשים ככולם היו פה אתנו. זו גם מעלה של הרחוקים – אנחנו פה סביב השלחן לא נראה, אלא רק נשמע, אבל הרחוקים, שצופים כן יראו.

לחיים לחיים. שיתעוררו כל עם ישראל ויבוא משיח תיכף ומיד.

בשבחו ודרכו בקדש^{נט}. כעת הוא משתתף אתנו. הפסוק העיקרי שלנו הערב הוא "שלום שלום לרחוק ולקרוב", שיש לו הרבה פירושים. אנחנו אומרים "שלום שלום לרחוק ולקרוב", מקדימים את הרחוק לפני הקרוב. אפשר לחשוב שמי שיושבים כאן סביב השלחן הם הקרובים ומי שנמצאים בעולם האמת ומסתכלים עלינו מלמעלה הם הרחוקים. אבל אפשר לומר בדיוק ההיפך, כמו שגם בחז"ל יש שני פירושים הפוכים מי הרחוק ומי הקרוב (כנ"ל וכפי שעוד יתבאר באריכות). כתוב בתניא^ס שמה שמפריד בין אנשים הוא הגוף. כל זמן שהנשמה נמצאת בתוך הגוף יש מרחק ביניהם – מה לעשות? אין מה לעשות, יש מרחק מצד הגוף, שכולם יהיו בריאים, נשמה בריאה בתוך גוף בריא. אבל ברגע שהנשמה משתחררת מהגוף יש גם איזו

נט ראה גם הנדפס לזכרו בגליון בראשית השתא.
ס פל"ב.

סא וראה באריכות בח"א של ההתוועדות.

הלוֹמֵד עַל מְנַת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ♦ ההתקשרות לצדיק על ידי ניגון שלו נעלית מההתקשרות על ידי תורה שלו.
- ♦ ההכנה להתקשרות בניגון היא בדברי התורה של הצדיק.
- ♦ "כל עצמותי תאמרנה הוי" – כל תנועה צריכה להביע את שם הוי' ב"ה, שם הרחמים.
- ♦ עניות ברכוש משתלשלת מעניות בדעת.
- ♦ ה"עני בדעת" הוא מי שלא מסוגל להתחבר לזולתו ותיקונו בתיקון עין ימין – לראות את מעלות הזולת.
- ♦ התיקון לעוני כפשוטו הוא תיקון עין שמאל – לראות את חסרונות עצמי.
- ♦ ה' רוצה להעניק לאדם, ורק מחכה להכרתו שלא מגיע לו כלום והכל מתנת חנם מה'.
- ♦ תיקון העינים הוא בהיפוך הרחוק והקרוב: להביט על עצמי (הקרוב) בעין שמאל (המרחיקה) ועל הזולת (הרחוק) בעין ימין (המקרבת).
- ♦ על העני בדעת להכיר שה"חזק ממנו" יונק את כחו ממנו עצמו.
- ♦ לאחר הוצאת בלעה של הקליפה מפיה ("חיל בלע ויקאנו") יש לרשת את התוקף העצמי שלה ("מבטנו יִרְשֵׁנו אל").
- ♦ שרש הנשמה, הצלם-המזל, מאיר מלמעלה למטה ומעורר את האדם לתשובה מלמטה למעלה.
- ♦ הגוף מפריד-מרחיק בין הנשמות, לכן אחרי ההסתלקות מהגוף נעשות הנשמות קרובות.

שיעור

שמחת בית השואבה - אושפיזין דיוסף הצדיק

"זהם לא הכרה" - שרש יוסף הצדיק

קיצור מהלך השיעור

שמחת בית השואבה השנה נערכה באושפיזא דיוסף הצדיק, ופרק בתוכה הוקדש ל**דמותו של יוסף** – לכן מתאים לחזור אליו כאשר אנו קוראים עליו בתורה (פרקים קודמים, שעסקו בכלל במעלת הצדיק, כבר פורסמו בגליונות שאחרי סוכות). יש כאן התבוננות העולה מעלה-מעלה בשרשו של יוסף, ומגלה כיצד בסופו של דבר **הריכוז העצמי** של יוסף (שבצורתו הנפולה נראה כנרקיסים) הוא שיקוף של שרשו בדעת עליון בה **"בידיעתו עצמו יודע כל הנבראים"** – תפיסת הצדיק את המציאות כולה כסובייקטיבית, סובבת סביב עולמו הפנימי ואף מתקיימת בתוכו. זו התבוננות מדהימה, שמופיעה כאן ב'אותיות קצרות' ופותחת פתח למחשבה והעמקה.

שרש יוסף מעל שבעת הרועים

יש לנו מסורת משכם, משיבת "עוד יוסף חי" על ציונו של יוסף הצדיק, להתוועד באושפיזין של יוסף הצדיק – לכבודו של יוסף (לכן בחרנו להתוועד היום כאן, עד שנוכה לחזור בקביעות לציונו של יוסף).

כאשר מכוונים את המינים כנגד שבעת הרועים מכוון יוסף כגד הלולב (כאשר שלשת ההדסים מכוונים כנגד שלשת האבות, שתי הערבות כנגד משה ואהרן והאתרוג כנגד דוד)^א.

הלולב הוא הגבוה במינים, ולכן מברכים עליו^ב. בהקבלת ארבעת המינים כנגד אותיות שם הוי' ב"ה^ג הלולב מכוון כנגד ה'ז, הקו האמצעי, שהוא "בריח התיכון המבריח מן הקצה אל הקצה"^ד – מהקצה התחתון, היסוד, הוא עולה מעלה-מעלה, עד פנימיות הכתר, רישא דלא ידע ולא אתידע.

א מגלה עמוקות וישב אופן י (לפי הקבלת המינים לספירות בפע"ח שער הלולב פ"א ואילך).

ב סוכה לז, ב.

ג פע"ח שער הלולב פ"א.

ד ע"פ שמות כו, כח; לו, לג.

נרשם ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. שמחת בית השואבה - אושפיזא דיוסף הצדיק (ח"ה). אור לכ' תשרי תשפ"א - כפ"ח.

יוסף – המחשבה הקדומה דא"ק, בה "כולם נסקרים בסקירה אחת"¹. המחשבה הקדומה דא"ק היא בינה-אמא דא"ק² (בכלל, יוסף מגלה את הקשר בין הבינה ליסוד – הוא יתום מאמו, "יפה תאר ויפה מראה"³ שממשיך את ה"יפת תאר ויפת מראה" של אמו ליסוד⁴, ה"הידורא [לשון הדר] דגופא"⁵).

אכן, במדרגה הגבוהה ביותר, שרש יוסף, היסוד ששרשו בדעת, הוא בדרגה הגבוהה של דעת עליון (המחברת חכמה ובינה, וממילא גבוהה מהם, כידוע⁶ שלממוצע מחבר שרש גבוה משני הדברים שהוא מחבר) – לא רק דעת עליון דא"ק, אלא כביכול דעת עליון של הקב"ה ש"בידיעת עצמו יודע את כל הנבראים", כפי שכותב הרמב"ם⁷, ש"הוא ודעתו אחד" ואינו צריך לדעת שום דבר מבחוץ.

כמובן, הנקודה העיקרית שיש להעמיק בה היא השרש העליון. איך בכלל אפשר לומר על בשר ודם שבידיעת עצמו יודע את הכל? ידועים דברי הרבי הרש"ב⁸ – כשאני יושב מאחורי דלת נעולה עם הלכותיתורה מתקיים אצלי "ידיעתי הייתי"⁹. בכל אופן, צריך להבין את הקשר העמוק ליוסף הצדיק דווקא (ומתוך כך להבין

מהשרש העליון הוא ממשיך שפע ברכה למטה, "מן הקצה [העליון] עד הקצה [התחתון]", בסוד "ברכות לראש צדיק"¹⁰ (ולכן עליו מברכים).

רואים, אם כן, שביוסף יש תוספת מעלה גם לגבי האבות (כולל אביו, "הבחיר שבאבות", שהותר לו לעסוק בסבות גשמיות ככלי לבטחונו בה' ואילו יוסף נענש על כך, משום שהוא למעלה ממדרגתו, כידוע¹¹). לכן ראוי להתבונן בשרשו

הנעלה של יוסף הצדיק (דבר שמרבה לעסוק בו דווקא הרבי המהר"ש¹², ה'אושפיזין החסידי' המקביל ליוסף הצדיק וקשור לדמותו¹³):

ארבעת שרשי יוסף

בעולם האצילות יוסף הוא היסוד (העולה עד לדעת – ועד לשרשה בפנימיות הכתר – להמשיך ממנה את טפת ה"זרעא היא וקיימא", כנודע בכוננת הלולב).

אבל כתוב¹⁴ שיש

ליוסף שרש יותר גבוה, למעלה האצילות וגם למעלה מעולם הנקודים שקדם לו – שרש ביסוד דא"ק, סוד המלך הדר, המלך השמיני שלא מת, שלמעלה מהשבירה והתיקון (כאמור ביוסף "בכור שורו הדר לו"¹⁵).

הרבי מהר"ש מזכיר שרש עוד יותר גבוה של

במדרגה הגבוהה

ביותר, שרש יוסף, היסוד ששרשו בדעת, הוא בדרגה הגבוהה של דעת עליון, דעת עליון של הקב"ה ש"בידיעת עצמו יודע את כל הנבראים"

יג ר"ה יח, א. ראה המשך תרס"ד ד"ה "ספרתם" (עמ' ריג). יד פלה"ר בראשית ד"ה "בראשית ברא" הב' אות ב (יח, ג); ראה ד"ה "כריש הורמנוטא דמלכא" מהרה"צ רבי הלל מפאריטש (נדפס בספר מגיד מראשית אחרית, גל עיני תשע"ג).

טו בראשית לט, ו.

טז ע"ח שער הכללים פ"ד. ובכ"מ.

יז זהר ח"ב קפו, ב.

יח ראה ע"ח שמ"ב (דרושי אבי"ע) פ"א; סידור עם דא"ח שער הל"ג בעומר שו, ב; מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב עמ' תריב; פרשיות התורה ח"ב עמ' תרמד; מאמרי אדה"א דברים ח"ג עמ' תקלד; המשך תרס"ו עמ' קב. יט הלכות יסודי התורה פ"ב ה"י (בחלקים קודמים של ההתוועדות דובר עוד על החידוש של הרמב"ם בסוד ידיעת השלילה).

כ ראה סה"ש תש"ג עמ' סח; סה"ש ה'ש"ת עמ' לד; סה"מ מלוקט ח"ב עמ' יב. וראה גם בספר פנים אל פנים בביאור לפרק ד.

כא ע"פ ספר העיקרים מאמר ב ספ"ל ש"אילו ידעתי – הייתי".

ה משלי, ו.

ו ע"פ בראשית רבה עו, א.

ז יהל אור לתהלים מ, ה (עמ' קנאיקנב); רמ"ח אותיות אות קד (נלמד בשבת מטו"מ ע"ז).

ח הרבה מהמבואר לקמן מבוסס על ד"ה "ולא זכר" תרל"ג (תורת שמואל תרל"ג ח"ב עמ' תרורתז).

ט על הקשר שלו ליוסף דווקא בנקודת המעלה על אביו ראה גם בעתה אחישנה פ"ב הערה עה.

י שעה"כ ענין סוכות דרוש ה; פעה"ח שער הלולב פ"ב.

יא תו"א הוספות ליוחי קג, ב (וש"נ).

יב דברים לג, יז.

אבותינו הקדושים

– והשבטים
אחריהם – היו
רועי צאן, כדי
להיות פנויים
במחשבתם
לדבקות בה'.
לכן השבטים
לא הכירו, ולא
העלו בדעתם,
שיתכן מי ששקוע
במליוני הפרטים
הקטנים של
הנהגת מצרים
ועדיין דבוק בה'

"אין וועלט אויס וועלט"^{כז}
(בתוך העולם – מחוץ לעולם')
לגמרי, בו זמנית.

העולם הזה כולו תהו, כולו
שבירה, רסיסים שהם פרטים
קטנים, ואפילו יסוד דאצילות
לא יכול להיות גם בתהו וגם
בתיקון ב־זמנית. זו יכולת
השייכת רק לנשמה שלמעלה
מהשבירה והתיקון (המסוגלת,
ממילא, להמשיך את האורות
מרובים דתהו בכלים דתיקון
– נוסחת המשיח של הרבי^{כח}).
מכיון שאבותיהם – האבא,
הסבא והסבא רבא – הן נשמות
דאצילות, של עולם התיקון, הם
לא הכירו כזו מדרגה. אבל יוסף

הצדיק יכול להיות "אין וועלט אויס וועלט"
לגמרי – החל ממדרגתו ההדר, יסוד דא"ק וכל
שכן במחשבה הקדומה דא"ק, מבט אחד בו
נמצאים כל אי־סוף הפרטים, "כולם נסקרים
בסקירה אחת".

אצל הצדיק אין הציאות אובייקטיבית

שוב, הדר, יסוד דא"ק, הוא כבר למעלה
משבירה ותיקון, והמחשבה הקדומה דא"ק
היא כבר מחשבה אחת שכל הפרטים נמצאים
בה, אבל עוד יותר גבוה, בשרש האמת, כנ"ל,
הוא לא צריך כלל להביט על הסקירה של
"כולם נסקרים בסקירה אחת", לא זקוק לה.
הסקירה היא אחרי הצמצום, כשיש מציאות
שצריך להסתכל עליה, אבל לפני הצמצום הוא

זאת טוב יותר גם ביחס לשאר
הצדיקים שהדבר התקיים בהם):

אין וועלט אויסט וועלט

שאלה עיקרית בסיפור של
יוסף ואחיו היא על "ויכר יוסף
את אחיו והם לא הכרהו"^{כט}.
השבטים היו נשמות גבוהות מאד,
בעלי מדרגה, בעלי רוח הקדש,
השגה אלקית – איך הם לא ראו
שיושב לפניהם אחיהם יוסף?!
דברי חז"ל, המובאים ברש"י,
שיצא בלי חתימת זקן וכעת
יש לו – לא נשמעים כתירוץ
מספיק... ודאי יש דברים בגו, אבל
רק בגלל חתימת הזקן לא הכירו
אותו?! אלה אנשים גדולים והוא
אחיהם!^ל

בחסידות^ל מוסבר ש"זהם לא הכרהו" היינו
שלא יכלו להבין שבו של יעקב אבינו, יוסף,
שמצד עצמו קשור לאלקות – משבטי ייה
– טרוד^ל במאה אחוז בעסקי העולם הזה, כל
כולו שקוע בגשמיות, כפי שנראה להם המשנה
למלך מצרים שלפניהם. אבותינו הקדושים –
והשבטים אחריהם – היו רועי צאן, כדי להיות
פנויים במחשבתם לדבקות בה'. לכן השבטים
לא הכירו, ולא העלו בדעתם, שיתכן מי ששקוע
במליוני הפרטים הקטנים של הנהגת מצרים
ועדיין דבוק בה'. הם לא ידעו שעל היסוד של
עולם האצילות זו עדיין קושיא, אך למעלה מכך
תתכן המדרגה (בה הצטיין הבעל שם טוב^ל) של

כב בראשית מב, ח.

כג ראה שיחת ש"פ מקץ תשכ"ד סעיף ו (תורת מנחם
התוונדויות חמ"ח עמ' 387 ואילך).

כד תו"א קג, ב. ובארוכה בתו"ח יחי קד, ד.
כה טרוד שייך למתיטבאל אשת הדר (שהוא יוסף, כנ"ל)
– "בת מטרד".

כו מובא (ראה הקדמת הבעש"ט עה"ת) שבכינוי "בעל
שם טוב" רמזו שרשו הבעש"ט ב"שם הטוב" – שם **האזה**
העולה **טוב**, "אמריו צדיק [בחנית יוסף הצדיק] כי טוב"

(ישעיה ג, י) – שענינו לחבר שמים וארץ, כרמוז בהופעתו
הראשונה בר"ת (ראה ד"ח ז, ב), "את השמים ואת הארץ"
(בראשית א, א), שמתפרש כ"אחיד בשמיא ובארעא" (זהר
ח"ב קטז, א. ובכ"מ; וראה נצוצי זהר להר"ר מרגליות שם).
כז ראה כש"ט (קה"ת) אותיות לד, לו, צ, קכא, קלט,
קפח, שנו. או"ת אות קפד; אוה"ת שבועות עמ' קלט
והלאה בהערה.

כח שיחת כ"ח ניסן תשנ"א.

פרעה מלך מצרים, כפרט מתוך ידיעתו את עצמו, והוא על דרך ה' שהוא "מקומו של עולם"^{כב}, הכל בתוך עצמו – כל הזמן הוא רק חושב על עצמו, כי בידיעת עצמו הוא יודע את הכל.

לכל צדיק יש את העולם שלו, עולם שהוא יודע מתוך ידיעת עצמו – כל העולם בעצם מסתובב סביבו (ובמבט פנימי יותר, מבט ש"לפני הצמצום", גם נמצא בתוכו). כמו שהשמש מסתובבת סביב כדור הארץ, לפי המבט של התורה, כך הצדיק באמצע וכל המציאות מסתובבת סביבו (היינו הצדיק בדרגת א"ק, אחרי הצמצום). אמירה כזו מקוממת את המדענים היום, אבל זהו צדיק – מבחינתו הכל סובייקט, אין בכלל אובייקט, והסובייקט הוא ה"צדיק יסוד עולם"^{כג} – כך הוא עולה במדרגות.

סיכום

אם כן, יש פה ארבע מדרגות, שגם מקבילות לאותיות י-ה-ו-ה:

המלכות של יוסף היא שרשו ביסוד דאצילות (שעדיין לא יודע את הכל מתוך ידיעת עצמו, רק שואף לכך); ה"א אצלו הוא המלך הדה, יסוד א"ק (שכל המציאות 'נשואה' לו); האמא היא בפשטות המחשבה הקדומה דא"ק; אבל האבא אצלו, ה"י, היינו ידיעת עצמו – וזה "לא הכִּהוּ", השבטים לא יכלו לשער זאת כלל וכלל, עד שהתגלה אליהם, גילוי כמו מתן תורה^{כד}, "אני יוסף העוד אבי חי"^{כה}.

ולסיכום:

י	ידיעת עצמו
ה	מחשבה הקדומה דא"ק
ו	יסוד דא"ק
ה	יסוד דאצילות

עד כאן לכבודו של יוסף הצדיק.

בדרגה של דעת עליון – "ידע דעת עליון"^{כט} (למעליותא, לא כמו בלעם הרשע). שם הוא יודע (רק) את עצמו ומכך יודע הכל.

הפשט תמיד קשור לעומק הסוד. מיהו יוסף?

אחד שכולו שקוע בעצמו, גם לגריעותא – הבעיה שלו היא שהוא מסלסל בשער^ל. בקליפה קוראים לכך נדקיסיוז – בעיה גדולה של מי שרק מסתכל על עצמו. זהו הביטוי בנפילה למטה, אבל בשרש היינו ה' שיודע רק את עצמו בשעשועים עצמיים – אבל בתוך ידיעת עצמו הוא יודע הכל. כך הוא יוסף, רק עצמי.

שוב, מה ש"בידיעת עצמו יודע הכל" – זו עלית הלולב עד דעת עליון ממש (שלכן מברכים על הלולב דווקא). כל החשבונות, כל מה שהוא בא לעשות חשבונות בבית פוטיפר, וכל מה שאחר כך הוא מפרנס ומשביר ומכלכל את כל ארץ מצרים – הכל הוא יודע מתוך ידיעת עצמו. גם

בפתרון החלומות כך, תוך כדי פתרון החלום הוא אומר לפרעה מה לעשות – כשאלה הידועה^{לא} – ובעצם אומר לו תמנה אותי למשנה למלך מצרים וזה יפתור לך את הבעיה. הוא רואה את

יוסף רואה את פרעה מלך מצרים, כפרט מתוך ידיעתו את עצמו, והוא על דרך ה' שהוא "מקומו של עולם", הכל בתוך עצמו – כל הזמן הוא רק חושב על עצמו, כי בידיעת עצמו הוא יודע את הכל. זהו צדיק – מבחינתו הכל סובייקט, אין בכלל אובייקט, והסובייקט הוא ה"צדיק יסוד עולם"

כט במדבר כד, טז.

ל רש"י על בראשית לט, ו.

לא רמב"ן על בראשית מא, לג; אברבנאל שם "שאלה החי"; אלשיך שם "שאלה הא"; כלי יקר שם פסוק כז בסופו; אוה"ח שם פסוק לג. ועוד.

לב בראשית רבה סח, ט. ובכ"מ.

לג משלי י, כה.

לד תורת שמואל תרל"ה ח"א עמ' לג.

לה בראשית מה, ג.

שיעור

נועם אלימלך מקץ

הצדיק המחיה

ולכן אמר מרגלים אתם מלשון רגלים שאתם צריכין להשפיע לרגלים דהיינו העולם הזה נקרא רגלים ע"ד שאמר הכתוב הארץ הדום רגלי ויאמר להם ערות הארץ באתם לראות פירוש שאתם באתם לראות צורך הגשמיות הנקרא ערות הארץ, כדי להשפיע להם.

"ויזכר יוסף"

הספר נועם אלימלך, המכונה "ספרן של צדיקים"^א, עוסק כמעט בכל תורה בדמות הצדיק, כשבדרך כלל הוא מתייחס סוגים וגוונים שונים של צדיקים, ובעבודת הצדיק להמשיך שפע בעולם. לכן, אין פרשה יותר 'מתאימה' לו מהפרשה בה יוסף הצדיק – שהוא הדמות המובהקת של "צדיק יסוד עולם"^ב בתורה – הופך להיות "המשביר לכל עם הארץ"^ג, צינור המשכת השפע לארץ מצרים ול"כל הארץ" הבאים לשבור בה בה, ובסופו דבר מתגלה כ"רעה אבן ישראל"^ד הזן את כל בית ישראל.

כפי שמוסבר בחסידות^ה, יוסף הצדיק

כותב הנועם אלימלך: ויזכור יוסף את החלומות אשר חלם בו ויאמר להם מרגלים בו לכאורה אינו מדוייק וכי בשביל שזכר את החלומות יאמר להם מרגלים אתם וכי מה ענין ושייכות זה לזה.

ונראה דהנה השם יתברך נתן להצדיק מתנה שהצדיק יתן חיות לכל העולמות בכח חלק אלקי ממעל שיש בו. וזהו אתה ה' לבדך בו ואתה מחיה את כולם דלכאורה הוה ליה לומר ומחיה את כולם שהרי קאי אדלעיל. אך נראה שזה קאי גם כן על הצדיק כלומר הצדיק נקרא ואתה שהוא חלק ממך וזה הוא וי"ו הפעולה ורוצה לומר שהצדיק בכח חלק אלקים מחיה את כל העולמות ועל ידי זה צבא השמים לך משתחווים פירוש כיון שהוא נותן חיות ושפע לעולמות העליונים על ידי זה גם הם משפיעים אליו לעולם הזה השפעות הגשמיות וזהו לך משתחווים הוא לשון הכנעה שהם מכניעים עצמם להשפיע לעולם.

וידוע דיוסף היה במדרגת צדיק ונתן חיות ושפע לעולמות העליונים ולכן חלם לו שהשמש והירח ואחד עשר כוכבים רמוז לעולמות העליונים משתחווים לו להשפיע אליו לעולם הזה כנ"ל על ידי שהוא נתן להם חיות. ולכן כתיב ויזכור יוסף את החלומות בו שאחד עשר כוכבים משתחווים לו. דהיינו שזכר שהם צריכין להשפיע אליו שהם רומזים לאחד עשר כוכבים והם משפיעים אליו מעילא לתתא.

נערך מרשימת הרב ע"י איתיאל גלעדי. י"ז כסלו תשפ"א.
א כן נמסר מהרה"ח ר' ישראל סופר רזנצוויג בשם הרה"ח ר' שמואל, מתלמידי אדמו"ר הצ"צ.

ב משלי י, כה.

ג בראשית מב, ו.

ד שם מט, כד.

ה ד"ה "ולא זכר" תרל"ג (תורת שמואל תרל"ג ח"ב עמ' תר"ו:תרז). וראה גם בשיעור אור לכו' תשרי פ"א הנדפס לעיל.

"ואתה" רומז לצדיק "שהוא חלק ממך" ו"חלק אלקים שבו" מופיע בגלוי. ה"חלק אלוה ממעל"^ג, שקיים אצל כל יהודי^ד, מופיע בגלוי אצל הצדיק, המקיים את תאות ה' לדירה בתחתונים^ה ("ואתה" אותיות תאוה, "תאות צדיקים אך טוב"^ו ביסוד), והרמז – "חלק אלוה ממעל" עולה יוסף-צדיק ועולה שכם, מקום קבורת יוסף (ה"שכם אחד על אחיך"^ז שקבל מאביו יעקב).

מכח אותו חלק אלקי שבו ("ואתה") הצדיק "מחיה את כלם" (כאשר ה־ו של "ואתה" אינה רק ו החיבור אלא "ויו הפעולה", ו של המשכת שפע וחיות בכל העולמות), משפיע גם לעולמות העליונים, ולכן "וצבא השמים לך משתחיים", מכניעים עצמם אליו ו'מתכופפים' להשפיע השפעות גשמיות לעולם התחתון. הצדיק, "דאחיד בשמיא ובארעא", נמצא בור־זמנית "אין וועלט – אויס וועלט"^ח (בתוך העולם ומחוץ לעולם) – למעלה הוא משפיע לצבא השמים ועל כן הם משתחיים לו גם כפי שהוא למטה.

כשיוסף זוכר שהשמש והירח והכוכבים משתחיים לו, "וצבא השמים לך משתחיים", הוא מזכיר זאת לאחיו ואומר להם שתפקידם להיות "מרגלים" המשפיעים שפע לעולמות התחתונים (לרגלים) מתוך מודעות לחסרונותיהם ("ערות הארץ"^ט). כלומר, הוא מחד מזכיר את מעלתו עליהם ותלותם בו (כמשפיע שפע) ומאידך הוא מרומם אותם ביחס אליו – הוא שקוע בארץ מצרים הגשמית ומצפה מהם, היורדים אליו, להשפיע רוב טובה למקומו שלו.

מתאפיין בכחו לשמור על דבקותו בעליונים תוך כדי פעילות מלאה ומצליחה בעולם הזה על כל טרדותיו. זהו הכח של ספירת היסוד, עליה נאמר "כי כל [בגיימטריא יסוד] בשמים ובארץ", "דאחיד בשמיא ובארעא"^י. בתורה שלפנינו חושף הנועם אלימלך את עומק כחו של הצדיק, כח ש"ה' יתברך נתן להצדיק מתנה", להשפיע על כל העולמות, עליונים ותחתונים, ולגרום להשפעה מהעולמות העליונים לתחתונים. כך, הוא מסביר, זכרון יוסף את חלומותיו השמימיים מאפשר לו להמשיך שפע רב בעולמות התחתונים.

בכלל, היסוד, מדת יוסף, הוא סוד הזכרון – כח היסוד הוא כח ברית-ההתקשרות הנוכרת לדורי דורות (זכרון וברית הם צמד מושגים החוזר יחד עשרות פעמים בתנ"ך, וכלשון חתימת ברכת זכרונות בראש השנה "זוכר הברית") והוא כח הזכר לזכור-לפקוד את אשתו. בפרט, מלות הפתיחה לדרוש, "ויזכר יוסף"^{יא}, רומזות לעיקר החידוש כאן – ההתייחסות לכח האלקי של צדיק: המלה "ויזכר" חוזרת בתורה חמש פעמים – חוץ מ"ויזכר יוסף" שאר ארבע הפעמים הן בביטוי "ויזכר אלהים"^{יב}, ללמד כי כח הזכירה של יוסף, "איש אשר רוח אלהים בו"^{יג}, הוא כח אלקי המפעם בו (במושגי הקבלה, חמש הופעות "ויזכר" הן בסוד חמשת החסדים המתקבצים ביסוד^{יד}, כללות כח הזכרון, כנ"ל).

"ואתה מחיה את כלם"

החידוש העיקרי והמפתיע כאן הוא פירוש הפסוק "ואתה מחיה את כלם וצבא השמים לך משתחיים"^{יז} על הצדיק:

יג אויב לא, ב.

יד תניא פ"ב.

טו תנחומא נשא טז; תניא פל"ו.

טז משלי יא, כג.

יז בראשית מח, כב.

יח ראה כש"ט (קה"ת) אותיות לד, לז, צ, קכא, קלט, קפח, שנו. או"ת אות קפד; אוה"ת שבועות עמ' קלט והלאה בהערה.

יט בראשית מב, ט.

י דברי הימים"א כט, יא.

יז זהר ח"ב קטז, א. ובכ"מ; וראה נצוצי זהר להר"ר מרגליות שם.

יח בראשית מב, ט.

יט בראשית ח, א; יט, כט; ל, כב (בלידת יוסף!); שמות ב, כד.

י בראשית מא, לח.

יא ראה ע"ח שער הכללים פ"ד. ובכ"מ.

יב נחמיה ט, ו.

מורנו הבעל שם טוב, שלשת העולמות הם – הם סוד עולמות נשמות-אלקות.³ העיקר הוא להתבונן כיצד בכל המדרגות עומד יוסף הצדיק כממוצע מחבר בין העליונים למדרגה התחתונה הרחוקה באין ערוך ומקיים בעצמו "ואתה מחיה את כלם" – מחיה את העליונים משום שרק באמצעותו מגיעה הבריאה לתכליתה ומחיה את התחתונים על ידי ש"צבא השמים לך משתחווים" וממשיכים דרכו ובזכותו שפע רב לתחתונים. ולסיכום:

עולמות הא"ס (אלקות)	עולם האצילות (נשמות)	עולמות בי"ע (עולמות)
אברהם	עקודים	בריהא
יצחק	נקודים	יצירה
יעקב	ברודים (עד ת"ת דאצילות)	עשיה (עולם הגלגלים)
יוסף	יסוד דאצילות	יסודות אמ"ד
דוד	מלכות דאצילות	יסוד העפר

"טוב הוי' לכל ורחמיו על כל העשוי"

הנועם אלימלך מסיים בדרשה דומה (ומפתיעה באותה מדה) של הפסוק "טוב הוי' לכל ורחמיו על כל מעשיו"⁴:

וזוהו טוב ה' לכל כו' פירוש טוב ה' הוא החלק אלקי שיש להצדיק. הוא לכל העולם שעל ידו נשפעים העולמות העליונים על ידי אתערותא דלתתא ומ"ן. ועל ידי זה נעשין מ"ד להשפיע לעולם העשייה. ורחמיו על כל מעשיו פירוש זה הרחמים של הבורא ברוך הוא כי אם היה השם יתברך בעצמו משפיע לא היה כח בעולם המעשה לקבל השפעה. אלא על ידי הצדיק נעשין מ"ן ונוכל לקבל השפעה.

כאן ה"חלק אלוה ממעל" שבצדיק מקבל כינוי נוסף, "טוב הוי'" – "בואתה" מודגש הכח של הצדיק לחולל יחוד של עליונים ותחתונים (ובפרט יחוד תפארת, ו, ומלכות, אתה⁵) וה"טוב" היינו הפרי הטוב של היחוד, עליו נאמר "אמרו [כל העולמות] צדיק כי טוב כי פרי...

וחציו רע", הוא כנגד יצחק⁶, ממנו יצאו יעקב ועשו (כנגד שני היצרים). כשיעקב ועשו נמצאים 'בכח', בעולם היצירה, יש ביניהם איזון – אך כאשר יוצאים לפועל בעולם העשייה, "אף עשיתיו"⁷, הרי "רובו רע", הבכור-השולט הוא עשו הרשע ויעקב "הקטן"⁸ הוא ה"מיעוטו טוב" האוחז בעקבו ומנסה לתקנו. בתוך עולם העשייה כללות בית יעקב, "השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחווים לוי", היינו עולם הגלגלים⁹ (שעדיין בגדר עולם העשייה הרוחני) המסתיים

בגלגל הירח
(ה ר ו מ ז
ב ח ל ו ס
ל ר ח ל -
בל הה מד).
ל מ ט ה
מגלגל הירח

נמצאים ארבעת היסודות¹⁰ של העולם הזה – יוסף הצדיק (לו משתחווים השמש, הירח וריב גבולי אלכסון הכלולים בתפארת¹¹), היסוד של עולם העשייה, היינו שלשת היסודות אש-מים-רוח (המעניקים 'נפח' למציאות התחתונה¹²). דוד המלך הוא יסוד העפר, הארץ עצמה, היינו עיקר עולם הזה הגשמי ממש.

שלש המרכבות הללו הן בסוד "תלת עלמין אית ליה לקודשא בריך הוא"¹³ – עולמות האין סוף (שלמעלה מאצילות); עולם האצילות (הכולל את כל עקודים-נקודים-ברודים הנאצלים מא"ק); העולמות התחתונים בי"ע¹⁴. במושגי

מ על סוד החצי שביצחק ראה גם מעין גנים ח"ב פרשת וארא הערה מד (ובכללות הענין שם).

מא ישעיה מג, ז.

מב בראשית כז, טו. ועוד.

מג ראה שפע טל חלק טל ש"א פ"א ובכ"ד.

מד ב"ר פד, יא (הובא ברש"י בראשית לז, י).

מה הלכות יסודי התורה פ"ג ה"ו.

מו ראה ע"ח ש"ה (טנת"א) פ"ז.

מז ראה תניא אגה"ק טו.

מח זהר ח"ג קנט, א.

מט פירוש הרמ"ז לזהר שם.

נ כש"ט (קה"ת) אות א. ראה סוד ה' ליראיו ש"ד.

נא תהלים קמה, ט.

נב ראה תניא שער היחוד והאמונה פ"ב.

אם בפירוש הראשון התייחס יוסף לשרש של האחים, וטען שעליהם להשתחוות לו מהעולמות העליונים כדי להשפיע לעולמות התחתונים, כאן הטענה היא הפוכה – במדרגתכם התחתונה אינכם מסוגלים להשפיע לעולם (כמוני), אלא רק לבקר ולהוכיח את העולם על כל החסרונות (על דרך המגידים – בדברים קשים כגידים^{נב} – שגדולי החסידות, החל מהבעש"ט, כה התנגדו להם). אכן, האחים טענו ש"כלנו בני איש אחד נחנו גו"^{נט}. כשם שהאחים אמרו ליעקב אביהם, הנשמה דאצילות, ש"כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבנו אלא אחד"^{נד} – "שמע ישראל [סבא] הוי' הוא אלהינו הוי' אחד" (כנ"ל) – הם טוענים גם כלפי יוסף שיש גם להם שייכות למדרגתו וחלק בעבודה של בירור העולמות והמשכת השפע (וכולם כאחד "מאלמים אלמים בתוך השדה"^ס). אכן, מוסבר^{סא} שהאחים מסוגלים לפעול רק בירור ראשון, ללקט את הניצוצות מתוך השדה-העולם – על ידי שבירת התאוה הגשמית, כמפורש כאן – אך בכך יוסף לחולל גם את הבירור השני, שמעלה את הכל ליחודא עילאה של האצילות (לא רק בפרישה-שבירה של התאוה המפרידה של העולם, אלא בגילוי האור האלקי, "תאות צדיקים אך טוב" הנ"ל)^{סב}.

נח רש"י יתרו יט, ג (מהמכילתא).
נט בראשית מב, יא.
ס שם לז, ז.

סא ראה מאמר ד"ה "והנה אנחנו מאלמים" בתו"א וישב (כח, א ואילך) ובתו"ח שם (רד, ג ואילך) ובהנמסן בתחלת המאמר שם.

סב הבירור הראשון הוא שבירת תאות האכילה, כנדרש כאן בסוד "לשבר אכל", של השבטים. אמנם, הבירור השני הוא שבירת תיקון תאות המשגל על ידי יוסף – כאשר עבודת השבירה הופכת לצינור השפעה, כמושג "המשביר" אצל יוסף, שהוא הוא סוד "יש שבר במצרים" (רש"י לבראשית מב, א). ידוע שרבי לוי יצחק מברדיטשוב רמז (ברוח קדשו) את שמו של אדמו"ר הזקן (כאשר היה בבית האסורים, ממנו יצא בסוף כיוסף הצדיק) בפסוק "כי יש שבר במצרים" – שניאור בן רבקה, והוא סוד הפיכת יעקב ועשו, שני בני רבקה (אם אדמו"ר הזקן) ל"שני אור", באתהפכא הגמורה של הבירור השני, וד"ל.

יאכלו"^{נב}. עיקר החידוש הוא שדווקא ההשפעה דרך הצדיק, ולא באופן ישיר, היא הביטוי לרחמיו של ה' – השפעת "רוב טובה"^{נב} (שאינן העולם יכול לעמוד בה) שייכת למדת החסד, שעיקרה השפעה לא מוגבלת (כשרש מדת אברהם, התפשטות אור אין סוף לפני הצמצום, כנ"ל), אך הרחמים הם רגישות לכלי המקבל^{נב} ודאגה שיקבל את השפע בכי טוב^{נב}. על רחמים אלה, הקשורים במיוחד למדת יוסף הצדיק, אומר יעקב לשאר השבטים לפני ירידתם השנייה למצרים – "ואל שדי יתן לכם רחמים לפני האיש [יוסף]"^{נד}.

השוואת יוסף ואחיו

בסיום הדרוש מביא הנועם אלימלך עוד פירוש, הנבנה על הפירוש הראשון, ומתייחס לתשובת האחים:

או יאמר ויאמר להם מרגלים אתם כו' לכאורה יש עוד לדרקדק וכי יוסף הצדיק יאמר דבר שאינו מרגלים אתם. ונראה דהנה יוסף הצדיק היה במדרגה גדולה כנ"ל שהיה משפיע לעולמות עליונים ועל ידי זה בא השפעה לעולם התחתון וזה שראה בחלומו והנה אנחנו מאלמים אלומים והנה קמה אלומתי רמז להשפעות פרנסה. ואמר אליהם מרגלים אתם כלומר אתם אינכם במדרגה גדולה רק במדרגה קטנה מרגלים דהיינו מעולם התחתון לראות את ערות הארץ באתם פירוש שיש מדרגות בני אדם שבאים לעולם להוכיח את בני אדם על מעשיהם הרעים ח"ו וזהו לראות את ערות הארץ # ואמרו ועבדיך באו לשבור אוכל שאנחנו גם כן במדרגה גדולה שאנו משברים תאוות הגשמיות לא היו עבדיך מרגלים. אין אנו מעולם התחתון. בני איש אחד נחנו במדרגה גדולה באחדות עליון וק"ל.

נג ישעיה ג, י.

נד תענית כג, א; יבמות מז, ב.

נה ראה הנפש פ"ו.

נו הרגישות לחיות המקבל – ולא רק לטוב ה'מהותי מצד המשפיע – מתבטאת גם בפירוש הנוסף שמביא הנועם אלימלך לפסוק, עיי"ש.

נד בראשית מג, יד.

זהב שלמה

ביאורים בפירוש רש"י | פרשת מקץ

חלומות פרעה

יפות מראה

[מא, ב] וְהָיָה מִן הַיָּאֵר עֲלֵית שְׁבַע פְּרוֹת יִפּוֹת מְרִאָה וּבְרִיאַת בְּעוֹר וְנִתְעַנְּיָה בְּאָחוּ:
יפות מראה סימן הוא לימי שובע שהבריות נראות יפות זו לזו שאין עין בריה צרה בחברתה. יש כאן שני תיאורים לפרות, "[א] יפות מראה [ב] ובדיאת בשר" (בריאות פירושו שמנות, כמו "ועגלון איש בריא"^א). והנה יוסף פירש לפרעה שהפרות הטובות הן סימן לשנות השבע, וזה פתרון "בריאית בשר", שבימי שובע האנשים נראים בריאים, ולכאורה עדיין אין פתרון ל"יפות מראה" – ולכן הוצרך רש"י לפרש כאן מהו פתרון היפי, שהוא סימן לעין יפה של הבריות זה בזה (לפי רא"ם וגו"א). ונקט רש"י בלשון "שהבריות נראות יפה" נופל על לשון "בריאית בשר".

והמשכיל לדוד הוסיף^ב: הוקשה לרש"י שלשון "יפות מראה" לא שייך בפרות. שכן פירש רש"י מה שנאמר ברחל "יפת תאר ויפת מראה" – "תאר הוא צורת הפרצוף... מראה הוא זיו קלסתר"^ג – ואם כן אפשר לומר על בהמה שהיא יפת תאר, שאבריה בינוניים ותואמים

נערך מרשימות הרב ע"י יוסף פלאו.

א שופטים ג, יז.

ב וכיוצא בזה באלשיך, ובכלי יקר בשם יש מפרשים (אך דחה דבריהם). וכ"כ בנחלת יעקב (כמו שציין המשכיל לדוד).

ג רש"י לעיל כט, יז. וראה ראב"ע, רשב"ם, ספורנו ואור החיים שם.

וכו', אבל יפת מראה לא שייך – ובכל זאת פרעה ראה בחלמו את הפרות יפות מראה בזיו קלסתה, לרמוז שהבריות יפות זו לזו (ורמז: "זיו קלסתר" מורה על תענוג, שהרי **תענוג = זיו ברבוע**. והנה **שבע פרות = 2 פעמים תענוג**, הערך הממוצע של כל תבה). ומטעם זה פרעה אמר ליוסף "בריאית בשר ויפת תאר" ולא אמר "יפת מראה" כי לא רצה שילגלו עליו שראה בחלום דבר כזה (כמו שאין מראים בחלום פילא דעייל בקופא דמחטא^ד).

אך יותר נראה (הפוך מדברי המשכיל לדוד) שאדרבה "יפת מראה" שייך בבהמה יותר מאשר "יפת תאר"^ה. כלומר, "יפת מראה" הוא מראה כללי מוצא חן, באשה היינו "זיו קלסתר" ובבהמה היינו שהיא 'נראית טוב' בכללות. ואילו "יפת תאר" היינו תאר גשמי מפורט, והוא המעורר תאוה כמו שנאמר "וראית בשביה אשת יפת תאר וחשקת בה"^ו! וזה פחות שייך בבהמה. ולכן כתוב שהפרות היו "יפות מראה" בכללות, ו"בריאית בשר" דהיינו שמנות ומלאות בשר. ופתרון "יפות מראה" הוא שאנשים מוצאים חן איש בעיני רעהו (כמו אשה יפת מראה המוצאת חן). אבל פרעה, הרשע השקוע בתאוות משגל, אמר "יפת תאר" כמו "אשת יפת תאר". וכן פרעה הקדים "בריאית בשר", כי הוא מביט

ד ברכות נה, ב.

ה כדברי הכלי יקר (ועיי"ש שפירש על פי דרכו).

ו דברים כא, יא.

פְּחָלְמוּ פָּתַר.

נער עברי עבד ארורים הרשעים שאין טובתם שלמה. מזכירו בלשון בזיון. **נער** שוטה ואין ראוי לגדולה. **עברי** אפילו לשוננו אינו מכיר. **עבד** וכתוב בנמוסי מצרים שאין עבד מולך ולא לובש בגדי שרים.

היה יכול לומר "ושם אתנו איש" וכיו"ב¹⁰ אלא הזכיר שלשה דברים לגנות את יוסף שאמנם יודע לפתור חלום אך אינו ראוי לגדולה: "נער" היינו שוטה, וכן **נער** = שוטה¹¹. "עברי" שאינו מכיר לשוננו (דהיינו שאינו מכיר כראוי לנימוסי מלכים¹²), ובפרט לפי המבואר בגמרא¹³ שבנימוסי מצרים המושל צריך לדעת שבעים לשון (ומוזכר קצת ברש"י להלן בפרשת ויחי¹⁴). "עבד" שאינו יכול למלוך. שלשת אלו מכוונים בפשטות כנגד מחשבה, דבור ומעשה: נער-שוטה היינו במחשבה; עברי שאינו יודע לשוננו היינו בדבור; ועבד הוא פגם במעשה.

הביטוי "נער עברי עבד" הוא לשון נופל על לשון: ב"נער עברי" אותיות **ער** זהות, כאשר מ"ע של **נער** יוצא עברי; אותיות **עב** של **עברי** הופכות ל**עבד** (כאשר אותיות ר"ד מתחלפות בכתביתן). "נער" עברי עבד" הוא מקור הביטוי "עבד עברי" (בספר שמות) – יוסף גונב מארץ העברים והעבד העברי נמכר בגנתו, וכמו שיוסף יצא לחופשי כח העבד העברי יוצא לבסוף לחפשי (והאדון אף צריך להעניק לו), וכן בני ישראל בכלל יצאו לחרות מבית עבדים. ידוע הרמז: **עבד עברי** [וכן **עברי עבד** כמובן] = **משיח**¹⁵, זה יוסף שהיה "עברי עבד" ונעשה מלך, "מבית הסורים יצא למלוך"¹⁶. **עברי עבד** במילוי = 11 פעמים **עוד יוסף חי**.

טז ראה רא"ם וגור אריה.
יז פירוש רש"י לבראשית רבה פט, ד.
יח לפי משיח אלמים וקצור מזרחי.
יט סוטה לו, ב.
כ בראשית נ, ו.
כא ראה מעין גנים פרשת משפטים. ובחברת ואביטה משפטים תשע"ט (מאמר 'תיקון מודעות העבד').
כב קהלת ד, יד.

קודם כל אל הבשר המגושם, ואילו בפסוק שלנו "בריאת בשר" נטפל ל"יפות מראה".

הלשון יפה תאר ומראה נאמרה בתורה על רחל, "יפת תאר ויפת מראה" ועל יוסף "יפה תאר ויפה מראה"¹⁷, וכאן על הפרות (גם על שרה נאמר "יפת מראה"¹⁸ אך לא נאמר "יפת תאר". וב"אשת יפת תאר" לא נאמר מראה). הפרות בחלום פרעה קשורות כמובן ליוסף, הוא פותר החלום וכך עולה לגדולה (וכן יוסף נקרא שור, "בכור שורו הדר לו"¹⁹, הדר היינו יפה תאר ויפה מראה. "בן פרת יוסף" **פרת-פרת**²⁰). פרות לשון "פרו ורבו"²¹, וכן יפי התאר והמראה מעורר לפריה ורבייה. והסימן בכל זה: פרות רחל יוסף ר"ת **פרי**, "זית רענן יפה פרי תאר"²² (הפרי, פריה ורבייה, הוא יפה תאר) – וזה גם הסדר לפי פנימיות: פרות, כנגד עולמות ב"ע²³; מעליהן רחל, עלמא דנוקבא, המלכות של עולם האצילות; ומעליה יוסף, עלמא דדכורא, יסוד ז"א בעולם האצילות. ורמז: שני הלשונות **יפות מראה** (בפסוק שלנו) ו**יפת תאר** (בדברי פרעה) = **גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך** = 3 פעמים **תריג**, זהו היפי האמתי של הקדושה²⁴.

נער עברי

[מא, יב] וְיָשֶׁם אֶתְנוּ נְעַר עִבְרִי עֶבֶד לְשֹׁר הַשְּׂפָחִים וְנִסְפָּר לוֹ וַיִּפְתָּר לָנוּ אֶת חֲלָמֵינוּ אִישׁ

ז בראשית לט, ו.

ח בראשית יב, יא.

ט דברים לג, יז.

י בראשית מט, כב.

יא בדרך כלל דורשים פורת אותיות פותר ותופר (תו"א כט, א), אך היינו גם פרות כמובן. ומה שיוסף הוא "הדר" (סוד המלך הדר, השמיני במלכי אדום), הדר = יוסף הצדיק. שור פרה הדר = 1000, ואם נבנה סדרה משלשת אלו אזי המספר הבא יהיה 872, וביחד עם 1000 = 1872 = הוי' פעמים עב = זה פעמים יוסף. 1000 ועוד יוסף = טוביטוב ברבוע).

יב במעשה בראשית לא נאמר לחיות "פרו ורבו" בגלל הנחש שעתיד לחטוא, אך הפרות משלימות את הברכה הזו. פרות לשון פרו ואמצעי תבות שבע פרות – רבו. (כתוב שתי פעמים שבע פרות = שלמות של 46 ברבוע).

יג ירמיה יא, טז.

יד ראה לקו"ת לאר"י, שיש כאן שבע פרות בבריאה ושבע פרות ביצירה.

טו ראה נועם אלימלך כאן (ד"ה או יאמר ויהיה מקץ).

אין יאוש

השבע... ולא יודע השבע" כל זה פתרון "ולא נודע כי באו אל קרבנה".

אבל רש"י סובר שמה שיאכלו בשנות הרעב מהאוכל שיאספו בשנות השובע זה לא רמוז כלל בחלום! ופירש הגור אריה שבחלום נרמז רק מה שנגזר משמים ואילו אסיפת האוכל וכו' אינה בכלל הגזרה אלא מעשה אדם. כלומר, פתרון החלום הוא רק ש'יהיה רע'! לזה הולכת המציאות מצד עצמה, כל עוד אין התערבות ותיקון (כמו חוק ההפסד השולט בעולם הטבע, "כל הווה נפסד" בלשון הקדמונים, חוק האנטרופיה בלשון המדע). אך מייד לאחר הפתרון (הפסימי) ממשיך יוסף לתת לפרעה עצה טובה ומתקנת, "ועתה ידא פרעה" וכו' – הוא אומר שהחלום הגיע אלינו כדי שנעשה נגד הפתרון הטבעי. לפי החלום נדמה שאפשר להתיימש ולוותר מראש, אך באמת "אין יאוש בעולם כלל", ה' השליט את האדם על הטבע ונתן לו את היכולת והתפקיד לתקן, לשנות את 'גזרת הגורל', להפוך את הפתרון המייאש לפתרון אנושי לבעיה (ולהפוך את כיוון האנטרופיה)³³.

שכחה וזכרון

רש"י מפרש ש"ונשכח כל השבע... ולא יודע השבע" הם שני דברים: השכחה היא פתרון האכילה-בליעה (דהיינו השחתה כנ"ל), ומה שלא נודע הוא פתרון "ולא נודע כי באו אל קרבנה". ועדיין צריך להבין, מה ההבדל בין "ונשכח" ו"ולא יודע"! ופירש הגור אריה ששכחה היא דבר שיכול להתעורר ולהזכר, ואילו "לא יודע" היינו ש"לא יהיה נודע כלל בשום ענין". והלבוש פירש ש"ונשכח" פירושו שישכחוהו כאילו לא היה (וזה פתרון הבליעה, כי הבולע אינו נהנה מהדבר) ו"לא יודע" היינו שגם כאשר יאכלו ממה שנותר לא ירגישו בו כי תהיה מארה במעיים. ובפשטות יש לפרש: שכחה היינו מצד הגברא,

[מא, ל-לא] וְקָמוּ שָׁבַע שְׁנֵי רָעַב אַחֲרֵיהֶן וְנִשְׁפַּח כָּל הַשָּׂבַע בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם וְכָלֵה הָרָעַב אֶת הָאֶרֶץ. וְלֹא יָדַע הַשָּׂבַע בְּאֶרֶץ מִפְּנֵי הָרָעַב הֵיחָא אַחֲרֵי כֵן פִּי כָבֵד הוּא מְאֹד.

ונשכח כל השבע הוא פתרון הבליעה. **ולא יודע השבע** הוא פתרון 'ולא נודע כי באו אל קרבנה'.

לפי רש"י, מה שהפרות הרעות אכלו את הבריאות ומה שהשיבולים הרעות בלעו את הטובות – פתרון כל זה הוא מה שנאמר כאן "ונשכח כל השבע". וכן במה שנאמר בתיאור החלום "ותאכלנה הפרות" פירש רש"י "ותאכלנה, סימן שתהא כל שמחת השובע נשכחת בימי הרעב". ופירש הרא"ם שבאכילה סתם יש שני ענינים, מה שהאוכל ניזון מהמאכל ומה שהמאכל נשחת וכלה, אך האכילה שהיתה בחלום פרעה היא רק במשמעות השניה, לשון השחתה, ולכן הפתרון הוא שכחת השבע (**נשכח** נוטריקון **נשחת** כלה), ואע"פ שיוסף אסף תבואה, הרעב נותר חזק כל כך עד שלא נודע השבע. וההוכחה לזה מחלום השיבולים, שודאי הכוונה שהשיבולים הרעות השחיתו את השיבולים הטובות (שלא שייך בזה אכילה כלל), ולכן נאמרה שם לשון "בליעה". לכן בפסוק שלנו דייק רש"י "ונשכח כל השבע, הוא פתרון הבליעה" (ולא נקט "פתרון האכילה"), כי הראיה לזה היא מהשיבולים שבהן נאמרה לשון בליעה.

להפוך את הפתרון

והנה הרמב"ן³⁴ חלק על רש"י ופירש שפתרון האכילה-בליעה הוא שבשנות הרעב יאכלו את המזון שגדל בשנות השובע (דהיינו אכילה שניזונים ממנה), ומזה למד יוסף לומר לפרעה לקבוע את אוכל השנים הטובות לפקדון לשנים הרעות (שאם לא כן, כיצד העז יוסף לתת עצה שלא בקשו ממנו). ומה שאמר יוסף "ונשכח כל

כד ראה עוד בכיוון זה בספר מן הפרדס לפרשתנו.

כג בפירושו לפסוק ד.

במוחא סתימאה, ושרש החפצא, המציאות האובייקטיבית, הוא ברדל"א "וארבעה לא ידעתים"^{כד}.

אם כן, פתרון החלום הוא לא רק שהשבע ישכח אלא שלא יודע כלל. כלומר, מצד הטבע אין אפשרות לשמור את פירות השבע ולזכור את השבע בשנות הרעב. השכחה שייכת לפרעה (אותיות הערף), אך יוסף יודע את סוד הזכרון (לאחר שהוא עצמו נשכח על ידי שר המשקים)! יוסף הוא שומר הברית וזוכר החלומות ("ויזכר יוסף את החלומות"), והוא יודע איך 'זוכרים' את שנות השבע בשנות הרעב, "והיה האוכל לפקדון לארץ". וכן לבסוף רק יוסף הצליח לשמור את התבואה (כמ"ש רש"י להלן "שהרקיבה תבואתם שאצרו חוץ משל יוסף").

אכן, החידוש המופלא הוא שיוסף לא רק מצליח 'לזכור' את השכוח, להוציא לפועל מה שנמצא ב'העלם שישנו במציאות', אלא אף להמשיך-לגלות מההעלם הגמור שאינו במציאות, ממדרגת רדל"א (וזה מפני שיוסף קשור ל"חביון עז העצמות" הגנוז ברדל"א. וכן מבואר ששרש יוסף הוא ב'יסוד אדם קדמון', סוד המלך הדר [= יוסף הצדיק] שלא מת^{כז}). ויוסף מחדש שאין יאוש גם להוציא אש מתוך הצור (העלם שאינו במציאות), והרי יוסף עצמו נמשל ללהבה ("ובית יוסף להבה"^{כח}) ובכוחו להבעיר אש להבה מן ההעלם (גם הכאת יוסף בגביע, כפירוש רש"י להלן "מכה בגביע וקורא", היא דימוי להכאה בצור). הצור הוא דומם, הנראה מת לגמרי, אך יוסף ה"צדיק חי עלמין" (בספירת היסוד של "צדיק יסוד עולם" הנקראת "אבר חי") מוציא חיים גם מתוך הדומם.

כד משלי, ל, יח.

כח תורה אור קג, ב.

כט עובדיה א, יח. וראה רש"י לעיל ל, כה.

האנשים לא יזכרו את השבע, ו"לא יודע" הוא מצד החפצא, במציאות עצמה. ובסגנון דומה: מה שנשכח יכול להתגלות בחקירה ודרישה (כמו אבדה שנשכחה) אך מה שלא נודע היינו שגם אם נחפש אחריו לא נמצא עקבות, "ועקבותיך לא נדעו"^{כח} (אפילו בבדיקות מעבדה). כל זה קרוב לדברי הגור אריה ששכחה יכולה להתעורר ואילו הלא-נודע נעלם לגמרי.

על כל פנים, מפירוש רש"י עולה ש"שכחה" אין פירושה העלמה גמורה. ובוזה מובן סוגיית הגמרא^{כט} בנוגע להזכרת יציאת מצרים לימות המשיח, שנאמר על זה "צרות אחרונות משכחות את הראשונות", ומובא משל לאדם ששכח מעשה זאב וארי והיה מספר מעשה נחש. אך לפי המבואר כעת מובן שגם מה ש'נשכח' אין הכוונה שלא יזכר כלל אלא כמו שנאמר שם שיציאת מצרים תהיה טפלה לעומת הגאולה העתידה שתהיה עיקר.

ההבדל בין "נשכח" ל"לא יודע" מבואר היטב במושגי החסידות: שכחה היא 'העלם שישנו במציאות', כמו העלם השלהבת בגחלת, כאשר השלהבת יכולה להתלבות ולצאת לפועל מתוך ההעלם, ואילו מה שלא נודע הוא 'העלם שאינו במציאות', כאש הנעלמת בצור החלמיש (אבן צור) הקיימת רק כיכולת גלומה ואפשרית. ובהתאמה לספירות: מה שנשכח פירושו שנעלם מהרובד המודע, המוחין, ו'נבלע' בתוך הכתר (העל-מודע) – ב'מוחא סתימאה' או אפילו ב'גלגלתא' – ועדיין הוא יכול להמשך משם ולחזור אל המודעות, להזכר במה שנשכח. ואילו מה שלא נודע פירושו שהוא מתעלם לגמרי בתוך הראש העליון של הכתר, 'רישא דלא ידע ולא אתידע'. וכן שורש הגברא-הסובייקט הוא

כה תהלים עז, כ.

כו ברכות יג, א.

הסיפור החסידי

רבי נתן מנעמירוב | אמת לאמתו

רבי נתן שטערנהארץ מנעמירוב נולד בט"ו בשבט התק"ם לאביו ר' נפתלי הירץ, סוחר אמיד מהעיר נעמירוב. בגיל שלוש עשרה נישא לבתו של ר' דוד צבי אוירבך, רבה של שרהורוד. לאחר נישואיו התקרב לחסידות, תחילה התקשר לרבי לוי יצחק מברדיטשוב, שקרבו מאוד. בשנת תקס"ב, שמע רבי נתן על צדיק שעבר להתגורר בברסלב הסמוכה, רבי נחמן שמו. כאשר נסע אליו ופגש בו, נדהם לראות כי זהו האברך שראה בחלומו ומאז דבק ברבי נחמן, היה לתלמידו המובהק וכתב את כל דברי התורה ששמע מפיו. לאחר פטירת רבי נחמן בשנת תקע"א, החל רבי נתן להנהיג את חסידי ברסלב, לא כרבי אלא כחסידי המלמד מתורת רבו. בבוקר עשרה בטבת תר"ה, שחל ביום שישי, קראו לפני רבי נתן את הסיפורים הראשונים מתוך "סיפורי מעשיות" לרבי נחמן. הסיפור השני מסתיים במילים "ושבו לביתם", כששמע מילים אלה, הנהן רבי נתן בראשו, כאומר "הגיעה שעת ללכת הביתה". באותו יום, סמוך לכניסת השבת, נסתלק הצדיק.

לאמתה, אל תהיה רב!" ["אז דו ווילסט דעם
אמת'ן אמת – זאלסטו קיין רב נישט זיין!"],
ונצל מזה מוהרנ"ת.

את המשך הסיפור כולנו מכירים, רבי נתן
אכן דבק ב"אמת לאמתה" ונשאר לשמש את
רבו רבי נחמן, כשהוא מניח בכך את היסוד לכל
כתבי ברסלב המצויים בידינו. אך מהי החלוקה
שמחלק רבי נחמן בין שני סוגים של אמת? האם
דבר שאינו האמת לאמתה יכול להיות אמת,
ולא פשוט שקר?

תימוכין לכך נוכל למצוא בדברי הרמב"ם
בהלכות קדוש החדש, בנוגע לשתי השיטות
בחישוב עיבור וקביעת החדש – תקופה
דשמואל ותקופה דרב אדא. הרמב"ם כתב
כי חשבונו של רב אדא הוא "האמת יתרו מן
הראשון [היינו מחשבונו של שמואל]", ועל כן
פוסקים כמותו בסוד העיבור וקביעת החדש, אך
גם תקופת שמואל היא אמת, וכמותה פוסקים
בחישוב תקופות וממילא לענין ברכת החמה.
דברי הרמב"ם כי אפשר להשתמש במונח

רבי נתן כותב בספרו ימי מוהרנ"ת [סימן
ח]: בחורף תקס"ה צוה עלי [רבי נחמן] לנסוע
לחותני לקהלת קדש מאהלו לבקש מאתו
שיתן לי איזה רבנות באיזה עיר וכו', וברוך ה'
שנצלתני מזה.

בספר שיח שרפי קדש של ברסלב, מופיע
הסיפור בשלימותו: כששלח רבנו את מוהרנ"ת
לחותנו שיתן לו איזה משרת רבנות באיזו
עיר שתחת פקוחו [כמסופר לעיל] התנצל
מוהרנ"ת לפני רבנו, שמפחד לקחת על עצמו
על הרבנות, מחמת שיש בזה אחריות גדולה
מאד. אמר לו רבנו: "נו מי אם כן צריך להיות
רב, לא זה שמפחד?!..." ["ווער דען זאל זיין
רב, נישט דער וואס האט מורא?!..."], ושאלו
מוהרנ"ת: "האם קבלת הרבנות הוא האמת
והנכון?", ענה לו רבנו: "כן, זהו האמת!", ושאלו
שוב מוהרנ"ת: "האם הוא האמת לאמתה?". ענה
לו רבנו בניחותא: "אם אתה רוצה את האמת

שבארנו, מדידת המציאות בעולמות שונים מגלה על יחסי גומלין מורכבים בין ה'בערך' לבין ה'בדיוק', שמחליפים מקום כאשר נקודת המבט משתנית, ומה שנתפס בעולם הזה כמדויק הוא נכון רק בערך אותו עולם [כשיטת רב אדא], ומה שנכון רק בערך מצדנו [כשיטת שמואל] הוא נכון בדיוק בעולם העליון.

דוקא במדרגה התחתונה, ב'מלכות' ש'דגליה יורדות מות', נדרשת הפניה לתחום ה'בערך', תחומי הרשות המורכבים, שאינם פשוטים וחתוכים כמו הסוגיות ההלכתיות המופשטות יותר. בירידה ל"אף עשיתיו" – לסוגיות אקטואליות ופוליטיות – מטשטשים התחומים הברורים של ההלכה התיאורטית (כולל הלכה למעשה שמתעסקת בסוגיות פרט 'פשוטות', של מי שיכול לבדוד את עצמו מהעולם החיצוני) ונפער פער-לכאורה בין התורה לבין המציאות, עליו צריכה לגשר פסיקת ההלכה המייחדת את הדיוק השמימי עם הבערך המעשי. יש לומר כי הסטייה הזו, של העולם התחתון מהדיוק של העולם העליון, היא גם הגורמת לכך שסוגיות המלכות, דיני מלחמות וכו', אינן חביבות כל כך על תלמידי חכמים האוהבים לעסוק בדברים ברורים ומדויקים.

דוגמה ל'בערך' של העמדת מלך ניתן למצוא ב"מעשה מבעל תפלה" של רבו של רבי נתן – רבי נחמן מברסלב – המתאר כיצד כל קבוצה בחרה לעצמה מלך מתוך ידיעה שאין זה המלך האמתי, אלא רק מלך 'בערך' המגלם בעצמו, בחיצוניות, רק אחת מתכונות המלך השלמות. כך גם בחיי הפרט, ב'העמדת מלך' של "חתן דומה למלך והכלה נקראת מלכה" – הרבי מדגיש פעמים רבות כי לאנשים יש ציור 'מדויק' כיצד צריך להראות בן זוגם, עם מכלול שלם ומדויק של תכונות ומדות טובות, אך יש לדעת כי אף שציור זה יכול להיות נכון בעולם עליון (עולם המחשבה), הרי בעולמנו התחתון אין שלמות וניתן למצוא מישהו שמתאים רק 'בערך' לציור המדויק שקיים בראש.

"אמת" גם בנוגע למשהו שאיננו מדויק, וכי ניתן לדרג בתוך האמת בין "אמת" ל"אמת יתר", הם חידוש גדול שיש להעמיק בו.

החסידות מרחיבה ומוסיפה לכך מדרגת אמת קלושה עוד יותר – "שפת אמת". מתחת ל"שפת אמת", העומדת על הגבול, קיים שקר, אך אם בתוך האמת יש חלוקה בין "אמת" ל"אמת יתר" ("אמת לאמתו"), ניתן גם בתוך השקר לחלק בין שקר דק לבין שקר גס.

את חמש המדרגות הללו – אמת לאמתו, אמת, שפת אמת, שקר דק, שקר גס – ניתן להקביל לחמש המדרגות בפרק א בתניא, כשהצדיק הגמור הוא האמת לאמתו, צדיק שאינו גמור – אמת [ועל שתי מדרגות אלו דיבר רבי נחמן עם רבי נתן תלמידו], בינוני – שפת אמת, רשע שאינו גמור – שקר דק, רשע גמור – שקר גס.

כאשר דן הרבי בענין קדוש החדש [שיחת אחש"פ תשי"ג], הוא מבאר כי שתי מדרגות האמת קיימות בעולמות שונים, וכי דוקא שיטת שמואל שנראית פחות מדויקת בעולם שלנו היא השיטה האמתית יותר בעולם רוחני. מדברי הרבי עולה יסוד חשוב, שהינו בנין אב להתבוננות בנושאים נוספים, כי מה שנתפס בעולם שלנו כ'בערך' בלבד, כעיוול וקירוב של מספרים, דווקא הוא המציאות הנכונה וה'מדויקת' בעולם העליון יותר, ואילו מה שנתפס בעינינו כ'מדויק' יותר הוא רק 'בערך' ביחס למציאות האמתית בעולם העליון. אפשר היה לחשוב שהעולמות העליונים הם סבוכים ומורכבים, עולמות 'שכליים', ועולמנו התחתון והגשמי הוא הפשוט ביותר, אך האמת היא הפוכה – המציאות הרוחנית, המופשטת, היא יחסית פשוטה וברורה, וככל שיורדים לעולמות התחתונים, עד לעולם הזה הגשמי, הכל מתפרט ומסתבך, נעשה לא מדויק ולא חתוך.

באופן אחר נוכל להמיר את מושגי האמת והשקר במושגים אחרים – בערך ובדיוק. כפי

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

איך לקבל את כל הטוב

ברוך ה' לאחרונה אני מלמדת הרבה ורואה ברכה בעמלי. לצד השמחה על כל השפע והטוב, אני חוששת קצת שקבלה לא נכונה של טוב ה', תפיל אותי לגאווה. זה אולי נשמע קטנוני, אבל אני מאוד מוטרדת מכך עד כדי עצירת התנופה וההתפתחות. אודה לעצת הרב ולברכה להצלחה בהמשך.

מענה:

חנוכה שמח מוסיף והולך ואור לכל בני המשפחה ולכל התלמידות והמושפעות כן ירבו! ישנו ווארט של הרבי הרש"ב [במענה לתמיהה של רב מסוים] לגבי החידוש של לימוד חסידות לעומק בישיבה שיסד – תומכי תמימים: "כאן לא מלמדים חסידות, כאן שופכים חסידות!". כך גם עליך לשפוך לאחרים כמה שה' נותן לך ("ומתלמידי יותר מכולם", שעל ידי 'אור חזר' את מקבלת יותר ויותר) מתוך תחושה שסך הכל את שליחה להעביר את כל הטוב הזה לתלמידותיך

השמים, מה שהיה היה ואין להצטער רק לקבל את זה באמונה ובשמחה (שאם לעיני בשר זו טעות והפסד, יתכן שזה באמת תיקון וכפרת עונות). מאד חשוב להתחזק בתורה ומצות, הקשר הנצחי עם רבונו של עולם. צריך לקבוע עתים ללימוד תורה ולשמוח מאד על כל הזדמנות ללמוד ולהבין תורה. המצוה העיקרית בדורנו [כמבואר באגה"ק בתניא] היא מתן צדקה. לכתחילה ראוי לתת חומש מההכנסות (גם ירושה) לצדקה ולפחות מעשר. על מעשר (וכל שכן חומש) נאמר "ובחנוני נא בזאת... והריקותי לכם ברכה עד בלי די". אם בהשגחה פרטית זכיתם לדירה מרווחת (הרבי רצה שלכל או"א תהיה דירה מרווחת, ושנה אחת אף עשה מזה 'מבצע' – הרחבת הדירה) צריך שהיא תשמש "בית ועד לחכמים" – לשיעורי תורה ולמקום התוועדות בחגים ויומי דפגרא. שתבשרו בשורות טובות שאתם חזקים ברוח ובגשם ושמחים ומודים להשי"ת על כל הטוב שהוא גומל.

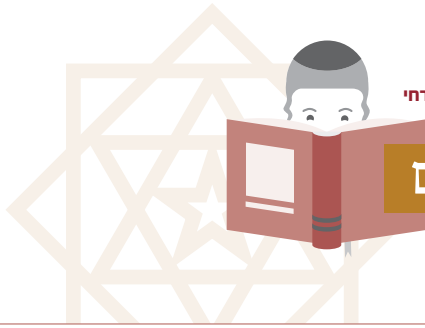
ובטלה לה' המעניק את הטוב, כביטול הכלי-צנור שמשמש להעברת השפע. באופן כזה, אין בזה שום הרגשת גאווה ח"ו רק כל הזמן הודיה לה' ותפלה לה' שהדברים יצאו מהלב ויכנסו ללב ויפעלו את פעולתם הרצויה. ברכה להצלחה רבה בכל השיעורים ובכל הפעילות שייבו פירות מתוקים בגשמיות וברוחניות, הרבה חיות ושמחה בעבודת השי"ת, לכולן.

צועק לשעבר

בחדשים האחרונים מכרנו דירה וקינינו דירה גדולה יותר (בעקבות ירושה שקבלנו). בדיעבד, אנחנו חושבים שגם המכירה היתה טעות (הפסד) וגם הקניה היתה טעות (בעקבות תיווך ערמומי ואי-נעימות שלנו לבטל עסקה), והצער על כך – עוד מעבר לנזק הכספי – ממש פוגע לי בבריאות. אני מבקש ברכה שנחזור לחיות כפי שהיה לפני מכירת הדירה.

מענה:

ברכה לך ולאשתך לבריאות איתנה בגוף ובנפש. הכל מן

המדור מוקדש לזכות: החי"ל בצבאות ה' שניאור זלמן ש' מזרחי לרגל האפשרעניש - א' טבת

אַנְכִי וְהַיְלָדִים

הַמִּדּוֹר לַיְלָדִים יִשְׂרָאֵל

חול פֶּרֶט

דַּבָּר דְּכֹחַ

יוצא לךם לפעמים לנסות להכניס חוט לתוך חור המחט? זו פעלה שדורשת דייוק, ובעקר בעקר סבלנות. אם אתה בדייק צריך לצאת מהבית ולהספיק לתפס את ההסעה – הסבלנות נדרשת לה שבעתים. זהו בדייק הזמן בו אתה נדרש לעמד בנסיון ההתגברות על מדת הפעס ולא להתרגז. למה? כי כה רצה ה'. השחלת החוט היא נסיון קטן, שכן לא החוט ולא החור אשמים בחסר ההצלחה שלה, אבל כאשר מדבר בילד שפוגע בה או מנסה להכשיל אותה הופך הנסיון להיות כבר משהו אחר. פה כבר יש אשמים, ולכן הפעס והנסיון גדלים. איך הוא מעוז? בשם האמת והצדק אתה רוצה להעמיד אותו על טעותו, וכשהוא מסרב לקבל אותה – אתה כבר ממש נעשה עצבני.

שלא נטעה. לפעמים צריך להעמיד אדם על טעותו, אבל את הפעלה הזו אנו נדרשים לעשות אף ורק מתוך

”תע'ב, דמא ארע כה כה לרצוני?”

”אני? לרצוני? אמא דא. רק בלא לרצוני אית...”

השבוע נכנס אלינו חדש טבת, ועמו החוש המיוחד לו. בספר יצירה, ספר קבלה קדום המיחס לאברהם אבינו, מובא כי כל אחד מ-יב חדשי השנה מתאפיין בחוש יחודי אותו העניק לו ה'. בדרך כלל אנו רגילים למנות רק חמשה חושים – ראייה ושמיעה, טעם וריח ומשוש. כאן הרשימה ארפה יותר, והיא מונה שתים עשרה פעלות וכשרונות שונים בהם התברכנו, כמו דבור ועשייה, הליכה, אכילה, שנה ועוד. לכל אחד מהחושים הללו תפקיד מיוחד בעבודת ה' שלנו, ובחדש המאריך את אותו חוש ישנה סגלה מיוחדת להתמקד באותו חוש ולנצל את אותו הפשרון שקיים בנו. החוש המיוחד לחדש טבת הוא חוש הרגז. רגע... להתרגז אמרנו? לכעס? איך יתכן? הרי הפעס נחשב לאחת המדות הגרועות ביותר!

בשתוף מסודות תורת חיים בראשות הרב יצחק גינזבורג כתב הרב שילה אופן, משפיע חסידי בת"ת תורת חיים בירושלים

מבלי להגזים לאף צד. למשל: עליו לא להיות קמפון אף גם לא להיות פזון. מעצלות יש להתרחק, אף גם פזיזות אינה מברכת. לעמת זאת, במקרה של פעם הוא קובע אחרת: יש להתרחק ממנה (ומן הגאווה) עד הקצה. חז"ל אף קובעים בחריפות, כי "כל הכועס כאלו עובד עבודה זרה!".

נו, כעת, לאחר שהחקנו את מדת הכעס והבנו עד כמה היא שלילית, נותר לנו להבין מדוע נמנה חוש הרגז עם רשימת החושים שעלינו לטפח?

האמת היא שיש פעמים בהן הרגז הוא בטוי לאכפתיות. למשל, כאשר יהודי רואה עול שנעשה ולא מסגל להבליג. חוש הכעס שלו מעורר אותו לצאת מהאדישות וגורם לו לקום ולעשות מעשה. מעשה הקנאות של פינחס בן אלעזר היה כזה: הוא לא יכול היה להבליג על חסר הצניעות שבמעשה זמרי והמדינית ועל חלול השם שגרר מעשה זה.

אגב, השבט שקשור עם חדש טבת הוא שבט דן, ולכן לא פלא שצאצאיו הצטינו בחוש רגז מפתח. זוכרים את חושים בן דן? כלם עומדים וממתנינים לקבורת יעקב אבינו בגלל עכובו של עשו, אבל עליו הדבר לא מקבל. הוא קם ומכה את עשו. וכמוכן, הדמות הדנית המפרסמת ביותר היא שמשון הגבור, שרב פעילותו היתה הרגזת הפלשתים. על רבי שמעון בר יוחאי אנו

אהבה. אתה כל כך מעריך את החבר ואוהב אותו עד שפואב לה לראות אותו נוהג כך. זוהי תוכחה אמתית שתוכה אהבה, הדברים יוצאים מן הלב שלי וממילא גם חודרים אל לב החבר ונשמעים – "דברי חכמים בנחת נשמעים". אבל כאשר אני כועס עליו אני בעצם חושב... רק על עצמי. איך הוא מעז לעשות לי? איך הוא חושב אחרת ממני?

ואז, באותו רגע אני מאבד את הראש, את השכל, ומתחיל להשתולל. הבטוי עבור מי שנתקף בפרץ של כעס הוא "הדם עלה לו לראש". במקום שהמח ישלט על הלב, הלב השתלט לו על המח... בספר התניא מדמה אדמו"ר הזקן את מדת הכעס לאש מתלקחת. הלהבות מתפרצות ומשתלחות לכל עבר, מכלות כל מה שנקרה בדרך ומשאירות אחריהן אדמה חרוכה. שימו לב, כך בדיוק אנו נראים לאחר שנורגענו מהתקף עצבנות. אדמה חרוכה...

רעז, רעז טוב

למעשה, אדם שכוועס מכריז בכך שהנהגת ה' אינה מקבלת עליו. העניינים לא מסתדרים לפי דעתו שלו או לפי התכניות שלו. הדבר לא מוצא חן בעיניו והוא מתרגז. זו הסבה שהיחס המכר למדת הכעס שונה מזה של שאר המדות. הרמב"ם מלמד אותנו כי בדרך כלל ראוי לו לאדם ללכת בדרך האמצע,

לעצמי בפנה שלי. זה קורה לי כשאני רואה שאני לבד וכלם נוהגים אחרת ממני. אני יודע שהצדק אתי ובכל זאת אני לא חושב שיש לי סכוי לשכנע מישהו ולגרם למצב להשתנות. "מי כבר יקשיב לי?". להתכבדות הזו קוראים באידיש "צדיק אין פּעלץ". כלומר, הצדיק מעדיף להתחמם במעיל הפרוה שלו [פּעלץ' הוא מעיל] ולשמוך את החם אצלו. חוש הרגזו בא לתקן הנהגה זו.

לנפש האלקית שלנו יש נטיה דומה. מצד עצמה היא אינה אדישה כלל. היא חותרת באפן קבוע ושואפת לדבק בה. היא הרי "חלק אלוה ממעל ממש". ובכל זאת, דוקא בגלל העדינות הרבה שלה, יש בנפש האלקית משהו שמהסס, שלא רוצה לריב ולהתעמת. היא אומרת לעצמה: "מי שאמתי – כבר ידע מעצמו להצטרף אלי". אבל הדרכת חז"ל מורה לנו אחרת: צריף להרגיז אותה, לשסות אותה ולעורר אותה לצאת לקרב.

שנזכה להרגיז יצר טוב ולנצח!
שבת שלום ומברך! 57

שרים "זה המרגיז ממלכות".

רפ"מ א' פ"ק

היציאה מהאדישות והפעס על הרע הם החלק המברך של חוש הרגז, אבל את עקר המאמץ והשמוש בו אנו נדרשים לעשות בתוכנו פנימה, על הרע שבתוכי. על היצר הרע שבי עלי לרגז ולכעס ואפלו לכנות אותו בכנוי גנאי ולא להשלים עם קיומו. "רגזו ואל תחטאו".

בספר התניא מובאת הדרכת חז"ל לרגז המברך – "לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר רע". שני דברים חשובים אני לומד מהדרכה זו: הראשון הוא המלה "לעולם", ממנה אני לומד שעבודה זו היא לכל החיים. אף פעם אין לנוח ולחשב שהעסק מסדר. אבל השני והמענין הוא הבטוי "ירגיז". לא פתוב שעלי לרגז על הנפש הבהמית שלי, אלא להרגיז את הנפש האלקית עליה. מה הפונה?

ד'ר'ג' ו'ד'פ'ר'ג'5

לפעמים אני מעדיף להתכבד

לאדם בלאו:

מה ההבדל בין לרגז על הנפש הבהמית לבין הרגזת הנפש האלקית עליה?

כל ילדה שיפתר נכונה את החידה, יזכה בכרטיס להגרלה על פרס שוה.

תשובות יש לשלח לדא"ל:

maosime@gmail.com או בטלפון 079-9211452 עד יום ב' הקרוב

דמות הצדיק

היא מושג יסוד בחסידות – מושא האהבה, ההתקשרות וההערצה של החסידים וגם מוקד התמיהות והקושיות עבור ה'מתנגדים'. יוסף הוא הצדיק ב"ה הידיעה, וגם אצלו ניכרות שתי התופעות הללו – הוא "איש מצליח" שה' איתו, אך הוא מעורר את קנאתם והתנגדותם של אחיו (ולא רק שלהם), ובסופו של דבר הוא המשביר לכל הארץ והרועה וזן את כל בית ישראל. סודו העמוק של הצדיק – במיוחד צדיק כיוסף, "צדיק יסוד עולם" – הוא היחס בין עולמו הפנימי לבין המציאות הסובבת אותו, האחיזה שלו בשמי השמים יחד עם היכולת לרדת לפרטי הפרטים של המציאות התחתונה, לעוף עצות, לברך ולהשפיע שפע רב. האחיזה הזו בשני הקצוות מתבטאת אצל הצדיק ב'דיקוד' מופלא בין העולמות, כשהוא יכול לאחוז בשניהם בו-זמנית ואף להסתכל על העולמות העליונים גם 'מלמעלה למטה' וגם 'מלמטה למעלה' בלי סתירה בין שתי נקודות המבט.

הרב גינזבורג שליט"א, בדרך ההתבוננות שלו, לא 'נותן הנחות' לשני הצדדים – מחד הוא מעצים את דמותו של הצדיק, ומאידך הוא לא מתעלם מהחסרונות שהם הצורה הנפולה של אותן הגדרות (המופיעים גם בפשט הכתובים). בדמותו המיוחדת של יוסף הצדיק והאיזון המיוחד שלו עוסקים השבוע שני שיעורים בחוברת – התבוננות בשורשיו הנעלים של יוסף ולימוד מורחב בנועם אלימלך, "ספרן של צדיקים". ועבור מי שעדיין אינו צדיק... האיזון בין העולם הפנימי והחיצוני, בין היחס לעצמי והיחס לזולתי, מופיע גם בשיעור הראשון בחוברת, העוסק באיזונים הללו כפי שהם נוגעים לאנשים כערכנו.

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il
רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון
079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

